

Dévényi Anna

A parlament és elnökei
a Horthy-korszakban

The Parliament and its Speakers
in the Horthy era

(1920-1945)

Az Országház déli homlokzata az Andrássy-szoborral,
1920-as évek

The southern façade of the House of Parliament
with the statue of Andrássy, 1920s

„Huszár Károly miniszterelnök: T. Nemzetgyűlés! A magyar nemzet kálváriajárásának ezen a stációján üdvözlöm az újonnan megválasztott Nemzetgyűlést és Isten nevében megkezdjük munkálkodásunkat.

Borzalmas eseményeken ment keresztül a mi nemzetünk a legutóbbi években és az utolsó hónapokban. Ebben a pillanatban az első lépést tesszük, hogy a felénk tátongó sír széléről visszarántuk a már-már pusztulásnak menő nemzetet.

Évtizedeken át szisztematikusan előkészített belső rothasztás, (*Igaz! Úgy van!*) kívülről érvényesülő propaganda, téveszméknek bontó ereje, (*Igaz! Úgy van!*) békének csalfa reménye, nemzeti jelszavaknak csábító búverejébe burkolt demagógia (*Igaz! Úgy van!*) felborították ennek az államnak belső rendjét; lerombolták a tekintélyeket, amelyek nélkül nemzet és állam fenn nem állhat; (*Úgy van! Úgy van!*) könnyelmű gazdálkodásukkal teljesen tönkretették az ország anyagi helyzetét. A polgári elemeknek gyengesége folytán óráról-óra folyton balfelé tolódott a nemzet és a végső pillanatban egy tudatos árulásnak következtében (*Úgy van! Úgy van! Felkiáltások: Gyalázat!*) a nemzet csaknem a pusztulás elé került.

Dicsőség volt hajdan magyarnak lenni, de azokban a napokban és hónapokban pirulni kellett a népek ítélete előtt. (*Úgy van!*) A forradalomnak az őszi rózsája nem az új Magyarországnak bölcsőjét díszítette, hanem a történelmi Magyarországnak majdnem sírvirágjává vált. (*Igaz! Úgy van!*)”¹

Az első világháborús vereség, a közös Monarchia szétesése, az őszi rózsás forradalom és a Tanácsköztársaság után összeülő első választott parlament nyitóülésén elhangzott miniszterelnöki beszéd kezdőmondatai esszenciális formában fejezik ki azt a nézetrendszert és értékrendet, melyek a Horthy-korszak negyedszázadán át uralták a közgondolkodást, a politikai beszédmódot, az országgyűlés munkáját és a belpolitika vezetését is. Ha mondatról mondatra dekódoljuk a kormányfő üzenetét, az alábbi értelmezés bontakozik ki.

A magyar nemzet a történelemben egy, a bibliai szenvedéstörténethez hasonlítható „üdv történetet” teljesít be, azaz igazságtalanul és ártatlanul szenvedő áldozat. Ez a párhuzam kifejezi azt a reményt is, hogy az áldozat nem hiábavaló: a szenvedést a feltámadás, az (örök) dicsőség követi. A Golgota-metafora Trianon után vált különösen népszerűvé. A korszakban számos formában jelent meg a közbeszédben, művészi ábrázolásokban, később hétköznapi tárgyakon, fogyasztási cikkeken is.² A törvényhozók „Isten nevében” végzett munkája a keresztény alapokat rögzíti a forradalmi idők materializmusával és ateizmusával szemben. Küldetésük a haza megmentése, Magyarország újjáépítése biztos alapokon, és az első lépés ebben az alkotmányosság helyreállítása.

“Prime Minister Károly Huszár: Distinguished National Assembly, Allow me to greet the newly elected unicameral National Assembly here, at this junction of the Hungarian nation’s Road to Calvary. Let us begin our work, in the name of God.

Our nation has gone through the most terrible events in these recent years and months. In this very moment, we are taking the first step to save our dying nation from falling into its final grave.

The internal deterioration, which had been systematically induced for decades (*True! Yes indeed!*), the external propaganda and the destructive impact of misconceptions (*True! Yes indeed!*), the false hope of peace, the demagoguery wrapped in alluring nationalistic slogans (*True! Yes indeed!*) disrupted the internal order of our state. The dignity without which no nation or state can exist was destroyed (*True! True!*). The careless management of our economy made the country face financial disaster. Due to the weakness of our bourgeois elements, the nation was shifting continuously leftwards, and, in the final moment, a premediated betrayal (*True! True! Interjections: Shame!*) pushed our nation to the verge of destruction.

Once it had been an honour to be a Hungarian, but in those days, we stood in shame under the scrutiny of other nations. (*True indeed!*) The aster of the Aster Revolution did not decorate the cradle of a new Hungary, but very nearly became a flower on the grave of historical Hungary. (*True! Yes indeed!*)”¹

Hungary’s defeat in World War I, the dissolution of the Austro-Hungarian Monarchy, the Aster Revolution, and the first sentences of the Prime Minister’s speech delivered at the inaugural sitting of the first elected Parliament after the Hungarian Soviet Republic all offer a vivid representation of the views and values that determined public perception, political communication, the work of the National Assembly, as well as the main direction of internal political affairs. A sentence-by-sentence examination of the Prime Minister’s speech yields the following interpretation.

In the course of history, the Hungarian nation is performing a “plan of salvation” comparable to the Passion of Christ, meaning that it is an innocent victim suffering unjust hardships. However, this parallel also represents hope that the sacrifice is not in vain, as suffering is followed by resurrection and (eternal) glory. The metaphor of Golgotha became especially popular after the Treaty of Trianon and was represented in various forms of public discourse and artistic works in the Horthy era and afterwards, often being depicted on everyday items and consumer products.² The reference made to the work of the legislature, performed “in the name of God”, lays down a Christian foundation, in contrast to the materialistic and atheistic creed of the revolution. The mission of the legislature is to save the home-

Az „évtizedeken át szisztematikusan előkészített belső rothasztás” a korabeli közgondolkodás meghatározó toposza: az összeomlásért és Trianonért végső soron az individualista liberalizmus állami és közösségi életet bomlasztó és erkölcsromboló szerepe a felelős. A „kivülről érvényesülő propaganda és téveszmék” a bolsevista Tanácsköztársaságra, a „béke csalfa reménye” Károlyi Mihály kormányának pacifista politikájára utal. A „végső pillanat” 1919. március 21-e, Kun Béla hatalomátvétele, ami itt Károlyi Mihály „tudatos árulásaként” jelenik meg, s a korabeli felfogásban mindvégig fenn is marad.

A megbomlott állami és társadalmi viszonyok, a forradalmi „rendetlenség” állapotából az alkotmányos, társadalmi, gazdasági rend helyreállítása kínál kiutat: hangsúlyosan a tekintélyelvűség érvényesítésével. A tekintély a társadalom természetes rendjét kifejező érték „ami nélkül nemzet és állam fenn nem állhat”. A stabilitás második feltétele a „polgári elemek” ereje, értve ezen vagyoni helyzetük mellett politikai súlyuk és társadalmi presztízsük megerősítését is. Ez a felfogás lesz az alapja a Horthy-korszak társadalompolitikájának, ami elsősorban a középosztály megszilárdítására törekedett. A kormányfői diagnózisból kibontakozó szemlélet már magában hordja a korszakban meghatározó, de pontosan nem definiált, úgynevezett „keresztény-nemzeti eszme” alapvetéseit és érthetővé teszi a háború utáni belpolitikai konszolidáció irányelveit, a házelnökök működésének kontextusát.

A házelnökök feladatai, mozgástere és politikai súlya a Horthy-korszakban

A házelnökök személyének, szerepének és tevékenységének vizsgálata nem választható el a parlament szerepétől, illetve az alkotmányos rendben betöltött funkciójától. A házelnöki méltóság súlya alapvetően a törvényhozásával arányos, vagyis a parlamentnek az állam életében betöltött aktuális szerepe adja meg. Ez pedig az első világháború után – több együttesen ható folyamat eredményeképpen – fokozatosan csökkent. A 19–20. században a modern parlamentáris rendszerek egyik fejlődési sajátossága, hogy a törvényhozás és a kormány között kölcsönös függőségi viszony alakult ki. A politikai pártok szerepének megnövekedése következtében a kormány és a parlamenti többség szorosan együttműködött. A kormány és a parlament viszonyát ezért leginkább a pártstruktúra határozta meg.³ Hazánkban ez egy, a kormány(fő) által dominált párt, s azon keresztül irányított parlament létrejöttét eredményezte. Az egyre szakszerűbb és egyre nagyobb előkészítő munkát igénylő jogszabályalkotás

land and rebuild Hungary on a firm foundation. The first step in the process would be the restoration of constitutional law.

“The internal deterioration, which had been systematically induced for decades” was a defining trope in contemporary public perception and meant that the collapse and, eventually, the Treaty of Trianon was blamed on individualistic liberalism, which had led to a disintegration of public and community life and decaying morality. The term “external propaganda and (...) misconceptions” refers to the pro-Bolshevik Hungarian Soviet Republic, while “the false hope of peace” alludes to the pacifistic political approach of Mihály Károlyi’s government. “The final moment” would be 21 March 1919, the date when Béla Kun rose to power. Mihály Károlyi calls this a “premediated betrayal”, an interpretation that had prevailed throughout the era.

Among the severely deteriorated public and social conditions, a restoration of the constitutional, social and economic order offered a way out of the “chaos” of the revolution, presenting an emphatically authoritarian approach. Authority is taken as a value representing the natural order of society, “without which no nation or state could exist.” The second condition of stability is the power of “bourgeois elements”; this would involve strengthening the economic situation, political significance and social status of the bourgeoisie. This approach would be the foundation of the social policies of the Horthy era, which primarily attempted to consolidate the middle class. The approach reflected by the Prime Minister’s diagnosis already refers to the principles of a “Christian Nationalist ideal” which was a determining factor of the era, yet one that was never rigorously defined. It explains the guidelines of post-war domestic consolidation and the context of the Speakers’ work.

The powers, responsibilities, and political significance of the Speakers in the Horthy era

It would be pointless to examine the identity, role and activity of the Speakers without also evaluating Parliament’s role or function within the constitutional order. Essentially, the significance of the Speaker’s position is directly proportional to the significance of the legislature itself, meaning that it is defined by the role Parliament plays in the operation of the state. And as it happens, this role slowly diminished after World War I, as a result of several processes occurring in tandem. In the 19th and 20th centuries, the development of modern parliamentary systems was largely characterised by the evolution of a mutual dependence between legislatures and governments. With political parties becoming

következtében a törvénykezdeményezés a parlament (a képviselők) helyett fokozatosan a nagy szakmai apparátussal dolgozó minisztériumok kezébe került, ami tovább erősítette a kormány – tágabban a hierarchikus végrehajtó hatalom – pozícióit.⁴

Magyarország esetében árnyalja a kérdést az ország közjogi helyzetének megváltozása is. Az Osztrák–Magyar Monarchiában az Országgyűlés a nemzeti autonómia legfontosabb intézménye volt (sokkal inkább az, mint az uralkodó által kinevezett kormány), ami különleges presztízt és szerepet biztosított számára. A függetlenné váló magyar állam szuverenitásának megjelenítéséhez viszont már alkalmasabb volt a kormány és a kormányzó személye, ami az Országgyűlés, így a házelnök szerepét is leértékelt.

Az Országgyűlés munkájának vezetése, szervezése teljes egészében a házelnök hatáskörébe tartozott. Szerteágazó feladatai közül legfontosabb természetesen a törvényhozói munka biztosítása volt. A parlament működésének rendjét a házszabályokban fektették le – ezek hatással voltak a törvényhozás és a kormányzat viszonyára, az Országgyűlés szuverenitására és hatalmi potenciáljára is –, de konkrét alkalmazásuk a mindenkori házelnök jogértelmezését, képviselőtársai közötti presztízsét és vezetői stílusát tükrözte.

A törvényhozás menete nem változott számottevően a dualizmus korához képest. A törvényjavaslatokat először a parlament illetékes szakbizottsága véleményezte, a plénum elé ennek jelentésével együtt került az indítvány. Ezt követte a törvény általános, majd részletes vitája. Az általános vita végén, a részletes vitában szakaszonként szavaztak a képviselők a javaslatról. A korszakban három alkalommal (1924-ben, 1928-ban és 1939-ben) került sor házszabályreformra, amelyek az ügymenetet némileg módosították.⁵

Az üléseket az elnök és a két alelnök felváltva vezette, munkájukat jegyzők segítették. Az elnök tett javaslatot az ülések időpontjára és napirendjére, ezzel befolyásolni tudta a Ház elé kerülő törvényjavaslatok, indítványok tárgyalásának sorrendjét és a rájuk szánt idő hosszát, sőt lehetősége volt az ügyek elfektetésére is. A tárgyalási rend összeállítását az elnökök rendszeresen egyeztették a kormány tagjaival, akikkel többnyire szoros munkakapcsolatban álltak.

A parlament ülésein az elnök adta meg a szót az arra jelentkező képviselőknek. A hozzászólások és beszédek alatt ügyelni kellett a házszabályok betartására, vagyis hogy az előadó ne térjen el a tárgytól, ne sértse a Ház méltóságát, a közerkölcsöt, a parlamenti illetet és szokásokat, a Ház tagjait vagy társadalmi, vallási, nemzeti csoportokat.⁶ Ha ezek valamelyike mégis megtörtént, az elnök először figyelmeztette a felszólalót, majd meg is vonhatta tőle a szót. Ugyancsak figyelmeztette a rendbontókat, akik bekiabálásokkal vagy más módon zavarták meg

increasingly important, governments and majority parties began engaging in close cooperation. Therefore, the relations between the governments and parliaments was determined by party structure above all else.³ In Hungary, this resulted in a party dominated by the government (or by the head of the government) and, thus, a parliament that was controlled through that party. As legislation was becoming increasingly specialised and required ever greater preparatory work, the role of making legislative initiatives gradually shifted from the parliament (MPs) to the ministries, which operated with large professional staff. This also strengthened the position of the government or, in a wider sense, of the hierarchical executive power.⁴

In Hungary's case, the situation proved to be even more complex, due to the change in the country's public law status. In the Austro-Hungarian Empire, the National Assembly was the most important institution for ensuring national autonomy (much more so than the government itself, which was appointed by the monarch), and this secured its special prestige and role. However, the sovereignty of the now independent Hungarian state was more adequately represented by the government and the Governor, which, in turn, devalued the roles of the National Assembly and the Speaker.

Steering and organising the work of the National Assembly fell entirely within the Speaker's scope of powers. While he was entrusted with a diverse array of tasks and responsibilities, his most important duty was naturally to ensure legislative work. The proper operation of Parliament was enshrined in the Rules of Procedure, which thus had an impact on the relations between the legislature and the government, and on the sovereignty and potential power of the National Assembly. Nonetheless, its practical implementation was a reflection of the incumbent Speaker's legal interpretation, his prestige among his fellow MPs, as well as his style of leadership.

The legislative process had not undergone major changes since the era of dual monarchy. The bills were first evaluated by a competent special committee of Parliament. Next, the motions, along with the committee reports, were forwarded to the plenary session. This was followed by the general and detailed debates over the bills. After the general debate, MPs would vote on the legislative proposal section by section, in the course of the detailed debate. The Rules of Procedure were reformed three times in the Horthy era (in 1924, 1928 and 1939). All of these reforms entailed certain changes to the procedure.⁵

The sittings were steered alternately by the Speaker and his two Deputy Speakers, assisted by notaries. It was the Speaker who made proposals for the date and agenda of sittings, meaning that he was able to control the order in which the legislative proposals and motions would be presented to the

az ülést. A rendzavarás folytatása esetén az elnök a Mentelmi bizottság elé utalta a képviselőt, ahol az vagy bocsánatot kért, vagy megrovásban részesült – ez utóbbi tényét a sajtóban és az illető képviselő választókerületében is nyilvánosságra hozták. Többszöri megrovás a képviselő időleges kizárását eredményezhette a parlamenti munkából. Az elnök bármikor elrendelhetett 5-10 perces szünetet, „folytonos rendzavaró lármá és nyugtalan-ság” esetén egy órára fel is függeszthette az ülést.⁷ Mozgástere itt leginkább abban állt, mennyire szigorúan ítéli meg, hogy az egyes képviselők eltérnek-e a tárgytól, illetve mikor tekinti sértőnek vagy illetlennek kifejezéseiket, tolerálja-e a bekiabálásokat. Jellemző, hogy az elnökök az ellenzéki képviselők rendbontásaira jóval érzékenyebben reagáltak. A viták elharapózásának megakadályozását szolgálta, hogy az elnöki figyelmeztetésekkel szemben – elvileg – semmilyen ellenvetésnek nem volt helye.

A változó házszabályok a felszólalások időtartamát fokozatosan egyre szűkebb keretek közé szorították. Ennek betartatása szintén az ülést vezető elnök feladata volt. Bizonyos esetekben arról is dönthetett, hogy egyáltalán megadja-e a szót egy képviselőnek vagy nem. Az elnök bocsátotta szavazásra a letárgyalt javaslatokat, az ő feladata volt úgy megfogalmazni a kérdéseket, hogy arra igennel vagy nemmel szavazhassanak a képviselők. A megfogalmazás módja, a szavazások sorrendje (például egy törvényjavaslat módosításairól), esetleg több kérdés összevonása és együttes szavaztatása is befolyásolhatta a döntéseket. A szavazás elrendelésekor az elnöknek ügyelnie kellett arra, hogy megfelelő számú kormánypárti képviselő tartózkodjon az ülésteremben, s ha ez nem állt fenn, lehetősége volt az időhúzásra, amíg a honatyák előkerültek. Számos olyan szituáció adódott, melyekre nem illett a házszabály egy paragrafusa sem, ilyen esetekben az elnök joga volt javaslatot tenni a helyzet kezelésére. Kifejezett szabály nem írta elő, de az elnök feladatkörébe tartozott a különféle parlamenti pártok, csoportok közötti kapcsolattartás és egyeztetés, szükség esetén ún. pártközi értekezletek összehívása által.⁸

Az elnök stílusa, beszédmódja, habitusa önmagában hatással volt a Ház üléseinek hangulatára és akár menetére is. A tisztség ellátásához az elnök a lojalitás és a kormányhűség mellett nem nélkülözhetette a tapintatot, a határozottságot, a jó helyzetfelismerő képességet, a nagyfokú politikai tájékozottságot és – nem utolsósorban – az ellenzék bizalmát sem.

A Ház elnöke személyében az Országgyűlést képviselte, ezért számos protokolláris kötelezettségnek is eleget kellett tennie. Társadalmi eseményeken képviselte a testületet, vagy gondoskodott annak képviseletéről. Jelentős közéleti alkalmakkor, megemlékezéseken, ünnepi eseményeken, fontos személyek halála vagy különféle évfordulók kapcsán beszédet mondott. Az ország vezető közjogi méltóságai közé tartozott, szokássá vált, hogy

House, as well as the length of the time dedicated to each. He could even table certain cases to be debated later. The speakers maintained close working relationships with the members of the government and would regularly consult with them when compiling the order of proceedings.

At the parliamentary sittings, the Speaker was the one who gave the floor to MPs desiring to speak. During the contributions and speeches, the Speaker was obliged to ensure compliance with the Rules of Procedure. This meant that he had to make sure that any MP delivering a speech did not digress from the relevant agenda item, did not undermine the dignity of the House, public morals or the decency of the Parliament and did not denigrate members of the House or any social, religious or national minorities.⁶ If an MP failed to obey these rules, the Speaker would first give him a warning then withdraw the floor from the speaker if necessary. The Speaker could also call to order any person who disrupted the order of the sitting with interjections, or in any other manner. If the MP continued his disruptive behaviour, the Speaker would refer him to the Committee on Immunity, where the MP either apologised, or was reprimanded. Any occurrence of the latter would be published in the press and in the MP's constituency. Repeated reprimands could result in having the MP temporarily barred from parliamentary work. The Speaker had the right to call a 5-10 minute break at any time and could even suspend the sitting for an hour in the event of "continuous disturbance or unruly behaviour."⁷ In such cases, he had the discretion to decide how strict he would be when determining whether an MP digressed from the subject, whether an expression was degrading or inappropriate, or whether he would ignore an interjection. As a rule, Speakers were far more sensitive to the misbehaviour of MPs from the opposition. To avoid further escalation of the disputes, there was no option to object to warnings by the Speaker, at least in theory.

The amendments to the Rules of Procedure increasingly limited the duration of speeches. Ensuring compliance with such rules was also the Speaker's responsibility. In some cases, he could even opt not to give the floor to an MP at all. The Speaker put the debated bills to the vote, by formulating yes-no questions for the MPs to vote for. He had other methods for influencing decisions as well: the way a bill was formulated, the order of the votes (e.g. for legislative amendments) or merging several issues and putting them to the collective vote were all possible options. When calling for a vote, the Speaker was obliged to ensure that there were enough pro-government MPs in the assembly hall. If their number was inadequate, the Speaker could play for time until they arrived. There were many situations which were not covered by any section of the Rules of Procedure. In such cases,

kinevezése után a miniszterelnök udvariassági látogatást tett nála, ő viszont a parlamenti pártokat látogatta sorra. Nem csak a rangja, a fizetése is a miniszterelnökéhez volt hasonlítható.⁹

A parlament elnökének ezenfelül számos adminisztratív, hivatali feladatköre volt, ugyanis a háznagy segítségével ő irányította a törvényhozás teljes infrastruktúráját és intézményét. Ez meglehetősen szerteágazó feladatokat jelentett az Országház épületének karbantartásától kezdve a képviselői illetmények kiutalásáig. A korszakban több elnök nevéhez fűződnek jelentős fejlesztések e téren is. Ekkor jött létre az Országgyűlési Múzeum, és ekkor nyílt meg a képviselőház könyvtárának „idegenek olvasóterme”, ahová kutatási céllal állampolgárok is bejuthattak. Az elnökök számos műalkotással gazdagították az Országház termeit, emléktáblákat helyeztek el, sőt még a parlamenti őrség egyenruhájára is gondot fordítottak.¹⁰

A házelnökök és a parlament szerepe az új alkotmányos keretek kialakításában

Az 1918–19 folyamán kialakult állapotokat valóban nem túlzás kaotikusnak minősíteni. Miután IV. Károly 1918 novemberében uralkodói jogainak gyakorlását felfüggesztette, az országgyűlés képviselőháza feloszlatta magát, a főrendiház pedig felfüggesztette munkáját. Az államforma népköztársaság, majd tanácsköztársaság lett, ezeket, illetve ezek államfőit, kormányait és törvényhozó szerveit azonban nem legitimálták választások. A bolsevik diktatúra bukása után, 1919 augusztusától az országnak nem volt deklarált államformája, államfője és törvényhozó testülete sem, kormányai pedig egyedül az antant – nem mindig egyértelmű – támogatásának köszönhatték létüket, vagy épp bukásukat.

Ilyen előzmények után írta ki 1920 januárjában Huszár Károly – a győztes hatalmak bábáskodásával felálló – kormánya az országos választásokat. A dualizmus kori választójogi törvénytől jóval demokratikusabb, lényegében általános, titkos és hazánkban először a nőkre is kiterjedő választójog a régóta megfogalmazott belső igényeknek és a külső elvárásoknak is megfelelt. A választások eredményeként a győztes Kisgazdapárt (Országos Földműves és Kisgazda Párt) a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjával (KNEP) koalícióra lépve 80–90%-os (a ciklus során többször is változó mértékű) többséghez jutott a nemzetgyűlésben.¹¹

Az immár független, de még korántsem szuverén Magyarország első parlamentjére hárult az új állam alapjainak lefektetése: az államforma meghatározása, az államfő megválasztása,

the Speaker had the right to propose a solution. The Speakers' scope of responsibilities included liaising and consultation with the parliamentary parties and groups, or convening cross-party meetings when required, although there were no explicit rules mandating these responsibilities.⁸

The Speaker's style, way of speaking and temperament could in themselves affect the atmosphere or even the procedure of the sittings. Fulfilling the Speaker's role required not only loyalty to the government but also tactfulness, decisiveness, situational and political awareness, and last but not least, the trust of the opposition.

The Speaker of the House represented the National Assembly, and therefore had numerous representation-related responsibilities. At social events, he personally represented the National Assembly or otherwise ensured its representation. He delivered speeches at major public events, commemorations, festive occasions, the death of important persons or anniversaries. He was one of Hungary's high dignitaries. It became tradition for the Prime Minister to visit the newly appointed Speaker, and for the Speaker to pay a visit to all of the parliamentary parties. Not only his rank, but also his remuneration was comparable to that of the Prime Minister.⁹

Moreover, the Speaker of the Parliament had a number of additional administrative and official tasks to perform, as he was responsible for steering the entire infrastructure and institution of the legislature, with the assistance of the First Officer. This scope of responsibility entailed many diverse tasks, ranging from the maintenance of the House of Parliament to the disbursement of the MPs' remunerations. In the Horthy era, several Speakers implemented major developments in these areas. The Museum of the National Assembly was established during this era, and a "visitors' reading room" was opened in the Library to citizens wishing to do research. The Speakers also enriched the interior of the House of Parliament with numerous works of art, memorial plaques and had the uniform of the Parliament Guards redesigned.¹⁰

The role of the Speakers and Parliament in establishing a new constitutional framework

It is no exaggeration to say that the situation in 1918 and 1919 was chaotic. After Charles IV suspended the exercise of his sovereign rights in November 1918, the Lower House of the National Assembly dissolved itself, and the Upper House suspended its own operations. The form of government became a

a választási rendszer, a törvényhozó és a végrehajtó hatalom szervezetének és jogkörének megállapítása. Az – alkotmányos keretek híján – rendkívüli helyzetű országgyűlés mandátuma mindössze két évre szólt, és csupán egy kamarával működött. E különleges státuszt a „nemzetgyűlés” megnevezéssel is érzékeltették.

A nemzetgyűlés első elnökévé a képviselők Rakovszky Istvánt választották meg. Rakovszky a dualizmus parlamentjében 1896-tól a Katolikus Néppárt képviselőjeként folytatott igen aktív tevékenységet, csakhamar az ellenzék egyik vezérégyéniségévé vált. Vérmérsékletét jól példázza egy 1899-ben történt eset, amikor összetűzésbe keveredett a rendőrséggel, midőn egy utcai megmozdulás feloszlása során fiatal ellenzéki tüntetők védelmére kelt. A Tisztelt Ház előtt így számolt be az eseményekről: „Ahogy engemet körülvettek, – én az én bőrrömet olyan könnyen nem adom el, – nekik mentem és azt mondtam: »Merjenek hozzám nyúlni!« egy lépést tettem és az a díszes sereg jobbra-balra elugrott, mint a sáska a tarlón.”¹² A képviselőházban vívott szócsatái számos esetben végződtek – becsületbeli ügyként – valódi párbajjal. Ezzel együtt Rakovszky képviselőtársai körében komoly szakmai tekintélynek örvendett, a Házban több száz felszólalást tartott a legkülönfélébb kérdésekben. Tisza István 1905. évi lemondása után az uralkodó, Ferenc József az ő véleményét is kikérte a kialakult helyzetről.¹³

A századfordulótól ismétlődő parlamenti válságok idején Rakovszky is az obstrukciós politikát vélte alkalmasnak a nemzet érdekeinek védelmére Béccsel szemben. Az egyesült ellenzék kormányra jutása után, 1905 és 1910 között a képviselőház alnökeként már neki kellett szembenéznie a parlamenti munka akadályozásával.¹⁴ A dualizmus alapvetően liberális politikai közegében Rakovszky konzervatív, katolikus és nacionalista elvek mentén politizált, ami az első világháború utáni politikai hangulatnak tökéletesen megfelelt. E két fontos szempont mellett egy harmadik érv is szólt Rakovszky 1920-as házelnökké választása mellett. A forradalmak után összeülő parlamentek és kormányok – a Horthy-korszak egészében – hangsúlyozni kívánták elhatárolódásukat az 1918–19-es eseményektől, azokra a szerves történelmi folyamatokon kívül álló „zárványként” tekintettek. Legitimitásukat a forradalmak előtti alkotmányos viszonyokból eredeztették, demonstrálva az államiság és az integer Magyarország ezeréves folytonosságát. Az 1920-ban összeült nemzetgyűlés ennek megfelelően a dualizmus politikai intézményeit tekintette az új, független, de a történelmi hagyományokkal kontinuos magyar államberendezkedés alapjának. Rakovszky házelnöki megbízása az új viszonyok között szimbolikusnak is tekinthető. A dualizmus kori politikai elit meghatározó alakja, egyúttal az elmarasztalt liberális politika kritikusa minden tekintetben alkalmas személynek bizonyult

People’s Republic, then a Hungarian Soviet Republic; however, these forms of government and their heads of state, government bodies or legislative institutions were not legitimised by elections. After the fall of the Bolshevik dictatorship in August 1919, Hungary had no official form of government, head of state or legislative body. The success or failure of its governments depended on the support of the Allies, which could not always be taken for granted.

It was during these circumstances that Károly Huszár’s government – established with the support of the victorious powers – called for general elections in January 1920. For the first time in Hungary’s history, suffrage was essentially universal, secret and even extended to women. It was much more democratic than the suffrage provided for by the Suffrage Act of the era of dual monarchy and fell in line with both long-standing internal demands and external requirements. As a result of the elections, the winning Independent Smallholders’ Party (Országos Földműves és Kisgazda Párt) formed a coalition with the Christian National Union Party (Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja, KNEP) and thus secured an 80-90% majority (the exact percentage fluctuating throughout the term) within the unicameral National Assembly.¹¹

The first Parliament of Hungary – a country which was now independent, but still far from sovereign – was assigned the task of establishing the foundations of a new state, that is, selecting a form of government, electing the head of state and defining the organisation and rights of the legislative and executive powers. Lacking a constitutional framework, the mandate of the extraordinary national assembly was only granted for two years. The assembly operated with a single chamber. Its exceptional status was clearly indicated by its name: “unicameral National Assembly”.

The MPs elected István Rakovszky as the first Speaker of the unicameral National Assembly. In the era of dual monarchy, Rakovszky was highly active in the Parliament as an MP of the Catholic People’s Party (Katolikus Néppárt) from 1896 and soon became a leading figure of the opposition. His temperament is vividly illustrated by the fact that in 1899, he came into conflict with the police by protecting young pro-opposition protesters during the dispersal of a street demonstration. Rakovszky reported the events to the Honourable House as follows: “They surrounded me, but I am not a man who gives in easily, so I confronted them, telling them: ‘Lay a hand on me, if you dare!’ I took a step towards them, and those fancy officers leapt out of my way like grasshoppers in a field.”¹² The war of words he fought in the Lower House often escalated into duels of honour. At the same time, Rakovszky enjoyed a sterling professional reputation among his fellow MPs and gave

Rakovszky István házelnök 1920 körül

Speaker István Rakovszky, around 1920

e magas, és ekkor még komoly befolyással rendelkező közjogi méltóság betöltésére.

Székfoglaló beszédében Rakovszky pontosan meghatározta nézeteit a házelnök szerepéről és felelősségéről. Az igazságosság, a pártatlanság, a tekintély és a bizalom általános formulái mellett kifejtette, hogy „az elnöki szék a közszabadságok legutolsó menhelye”, vagyis az alkotmányos rend, a parlamentarizmus végső őre. Ezzel nemcsak a forradalmakra reflektált, de a törvényhozás szerepéről vallott felfogását is deklarálta, sőt kijelentette, hogy az elnök feladata „az ellenzékét a többség esetleges túlkapásai ellen” megvédeni.¹⁵ Rakovszky markáns szerepfelfogására ellenzéki múltja mellett az ún. királykérdés megoldásának sürgető feladata is hatással lehetett.

A házelnök javaslatára a nemzetgyűlés a törvényhozók munkájának szabadabb teret engedő, így az intézmény autonómiáját erősítő 1908-as házszabályok alkalmazásához tért vissza, és nem a jóval szigorúbb Tisza István-féle 1913-as rendelkezéshez.¹⁶ Ez összecseng székfoglalójában kifejtett állásfoglalásával.

hundreds of speeches in the House on a wide range of matters. After István Tisza's resignation in 1905, Rakovszky was one of the people Francis Joseph consulted on the situation.¹³

During the recurring parliamentary crises after the turn of the century, Rakovszky opted to use obstructionist tactics to protect Hungary's interests against Vienna. After the unified opposition came to power, from 1905 to 1910, Rakovszky as Deputy Speaker of the Lower House was the one who had to face such obstructionist tactics in turn.¹⁴ In the essentially liberal political atmosphere of the era of dual monarchy, Rakovszky's politics fell along conservative, Catholic and nationalist lines, which was perfectly in keeping with the post-war political atmosphere. In addition to the above two, there was also a third reason for electing Rakovszky Speaker in 1920. The parliaments and governments set up in the Horthy era after the revolutions emphasised that they had distanced themselves from the events of 1918 and 1919 and regarded those events as malformations, “abscesses” within the organic processes of history. They derived their legitimacy from the pre-revolutionary constitutional circumstances, demonstrating a thousand-year continuity of statehood and a unified Hungary. Accordingly, the unicameral National Assembly set up in 1920 regarded the political institutions of the era of dual monarchy to be the foundation of Hungary's state structure, which, while new and independent, was also a continuation of historical traditions. Given the new circumstances, Rakovszky's mandate as Speaker can also be regarded as symbolic. Rakovszky was a key figure of the political elite in the era of dual monarchy, while also being an opponent of the criticised liberal policy and thus was suitable in all respects to act as Speaker, which was a position wielding significant influence at the time.

In his inaugural speech, Rakovszky gave a detailed clarification of his views on the Speaker's role and responsibility. Having made general references to justice, impartiality, authority and trust, he pointed out that “the Speaker's chair is the last resort of public freedoms,” by which he meant that it was the final safeguard of the constitutional order and the parliamentary system. This was not only his way of reflecting on the revolutions but also making clear his opinion of the role of the legislature. In addition, he also highlighted that the Speaker's task was to protect “the opposition against the potential abuses of the majority.”¹⁵ Rakovszky's robust view of his own role was most certainly affected by his past as a member of the opposition but likely also by the pressing need to solve “the issue of the king.”

At the Speaker's proposal, the unicameral National Assembly returned to the Rules of Procedure of 1908 (as opposed to Tisza's decree of 1913, a much stricter set of regulations), which

A Horthy-kori parlament csak a következő ciklusban, 1924-ben kapott „saját” házszabályokat.

A nemzetgyűlés 1920 februárjában fogadta el az 1920. évi I. törvénycikket „az alkotmányosság helyreállításáról és az állami főhatalom gyakorlásának ideiglenes rendezéséről”, a Horthy-kori Magyarország legfontosabb alaptörvényét. (Modern értelemben vett írott alkotmánya hazánkban 1949-ig nem volt, e funkciót több jogszabály és a szokásjog együttesen töltötte be.) Ennek 2. paragrafusa szerint a „nemzetgyűlés a magyar állami szuverenitás törvényes képviselőjének nyilvánítja magát, amely alkotmányunk értelmében az államhatalom gyakorlásának további módját is jogosult rendezni”.

A Tanácsköztársaság bukását követően a parlamentben nem maradt számottevő politikai erő, amely ne támogatta volna a királyság mint államforma helyreállítását. Ez azonban maga után vonta az uralkodó személyének kérdését, ami már korántsem volt ilyen egyértelmű. Az úgynevezett legitimisták a Habsburg-ház, vagyis IV. Károly trónigényét ismerték el, ennek érvényesítését azonban az antant tiltó álláspontja lehetetlenné tette. Ez elvileg megnyitotta az utat a másik tábor, a szabad királyválasztók előtt, nekik azonban nem volt konszenzusos jelöltjük az üresnek tekintett magyar trónra. A pathhelyzet végül az úgy mindkét fél számára elfogadható ideiglenes rendezését, a magyar történelemben nem előzmény nélküli kormányzói méltóság felelevenítését eredményezte. Az 1920. évi II. törvény márciusban mondta ki Horthy Miklós kormányzóvá választását.

A formálódó államberendezkedésben a törvényhozásnak viszonylag erős szerep jutott, a kormányzót és a kormányt is ellenőrizte, illetve felelősségre vonhatta. A kormányzó a korábbi királyi hatalomhoz képest lényegesen kevesebb jogosítvánnyal rendelkezett a parlamenttel szemben. A nemzetgyűlés láthatóan igyekezett saját autonómiáját biztosítani, ami egyúttal a házelnöki funkció fontosságát is nyomatékosította.

Az ideiglenesen megválasztott kormányzóval kapcsolatos kezdeti bizalmatlanságot több tényező hívta elő. Az instabil belpolitikai helyzetben a tisztai különítmények terrorcselekményei, az 1920-ban még rendkívül aktív szélsőjobboldali szervezetek nyílt állásfoglalása a katonai diktatúra bevezetése mellett, és az a tény, hogy március 1-jén, a kormányzóválasztás napján Horthyt fegyveres különítményesei is elkísérték az Országházba, értelemszerűen aggodalmat ébresztettek a törvényhozókban. Ehhez járult még az is, hogy a nemzetgyűlés második legerősebb pártja, a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja – melyhez Rakovszky István is tartozott – többségében legitimistákból állt.

A házelnök méltán sérelmezte a nemzetgyűlés szuverenitásának megsértését a fegyveres jelenlét által, Horthy pedig ugyancsak elégedetlen volt a számára felkínált jogosítványokkal. A feszültséget jól szemlélteti, hogy a kormányzóválasztás

gave the legislature more freedom, while also strengthening its autonomy.¹⁶ This move was in harmony with Rakovszky's views, as presented in his inaugural speech. It was not until the next term in 1924 that new Rules of Procedure were defined for the Parliament of the Horthy era.

In February 1920, the unicameral National Assembly adopted Act I of 1920 “on the restoration of constitutionality and the provisional settlement of the exercise of state authority,” the most important fundamental law of Hungary in the Horthy era. (Hungary did not have a constitution in the modern sense of the word until 1949. The role of a constitution was jointly fulfilled by several pieces of legislation and customary law.) According to Section 2 of the Act, “the unicameral National Assembly declares itself to be the lawful representation of Hungarian state sovereignty, and – in conformity with our constitution – shall be entitled to determine the subsequent methods for exercising state authority.”

After the fall of the Hungarian Soviet Republic, every parliamentary party of significance supported the restoration of monarchy as a form of government. This gave rise to the issue of who would be the monarch, which was far from being evident. The “legitimists” acknowledged the claim of the House of Habsburg (Charles IV) for the throne. The claim, however, was rendered ineffectual by the prohibitive approach of the Allies. Theoretically, this opened the path for the other group, the “free-electors”. They, however, did not have a consensus candidate for the Hungarian throne, which they regarded to be empty. The stalemate finally resulted in a temporary solution that was acceptable to both parties: a return to the institution of Governor, which had some precedent in Hungary's history. In March, Act II of 1920 declared Miklós Horthy Governor.

In this evolving system of government, the legislature was granted a relatively strong role: it could supervise the Governor and the government and hold them accountable. Compared to the power previously held by the monarch, the Governor had greatly diminished powers over Parliament. The unicameral National Assembly made obvious efforts to ensure its own autonomy, simultaneously highlighting the significance of the Speaker's function.

The initial distrust in the temporarily elected Governor was attributable to a number of reasons. In the unstable domestic political situation at the time, legislators were obviously concerned about the terrorist acts of military squads, the open declaration of far-right organisations (which were still exceedingly active in 1920) in favour of military dictatorship, and the fact that on 1 March, the day of the governor's election, Horthy was accompanied by his armed squads to the House of Parliament. An additional factor was that the second strongest party of the

Horthy Miklós kormányzó megnyitja az Országgyűlést az Országház kupolacsarnokában, 1939

Governor Miklós Horthy opens the National Assembly in the Dome Hall of the House of Parliament, 1939

napján azonnal megejtett eskütételen a házelnök egyszerűen „kormányzó úrnak” nevezte Horthyt, a pár nappal korábban törvényben is rögzített „főméltóságú úr” titulus helyett, Horthy pedig a ceremónia után köszöntő szavak nélkül azonnal távozott a nemzetgyűlésből.¹⁷

A legitimista képviselők nagyarányú parlamenti jelenléte ellenére csakhamar napirendre került a kormányzói jogkör első kiterjesztése. 1920 júliusában – a Teleki-kormány kezdeményezésére – Horthy megkapta a parlament elnapolásának jogát, és ami fontosabb, immár korlátozások nélkül élhetett házfeloszla-

unicameral National Assembly, the Christian National Union Party (of which Rakovszky himself was a member) consisted mainly of legitimists.

The Speaker had justifiable complaints about the presence of armed soldiers infringing the sovereignty of the unicameral National Assembly. However, Horthy was also dissatisfied with the powers and rights offered to him. The tension is illustrated by the fact that on taking the oath (held immediately on the day Horthy was elected Governor), the Speaker simply addressed Horthy as “Mr. Governor” instead of the proper “Your Eminence”, a title which had been enshrined in law a few days before, and Horthy left the Assembly immediately after the ceremony, without giving a speech.¹⁷

Despite the large number of legitimist MPs in Parliament, the issue of the first extension of the Governor’s powers was soon put on the agenda. In July 1920, at the initiative of the Teleki

tási jogával. Ez azt jelentette, hogy az államfő bármikor rendelkezhetett az idő előtti választások kiírásáról és értelemszerűen új parlament összehívásáról, azaz a törvényhozás összetételének megváltoztatásáról. Ezzel a jogával – a kormányfőkkel egyetértésben, illetve jellemzően az ő kérésükre – 1922 és 1939 között minden parlamenti ciklusban élt is. A Horthy-korszakban tehát az első és az utolsó kivételével egyetlen országgyűlés sem töltötte ki (1922-től elvileg ötéves) mandátumát.

A kormányfő kinevezésének és menesztésének joga szintén a kormányzót illette meg, és akár a parlamenti erőviszonyok figyelmen kívül hagyásával is dönthetett a kormányok sorsáról. Ez viszont azt eredményezte, hogy a mindenkori miniszterelnök pozíciója elsősorban a kormányzó akaratától függött és csak másodsorban a parlamenti pártok támogatásától. Mindezek azt mutatják, hogy a kialakuló hatalmi rendszerben végül mégis a kormányzaté lett a meghatározó szerep, és ezt – a belpolitikai stabilitás érdekében – a törvényhozók is tudomásul vették.¹⁸

Ebben a struktúrában nem volt elképzelhető, hogy a házelnök a kormánytól eltérő politikai álláspontot képviseljen. Ez vezetett az első házelnök lemondásához is. IV. Károly első visszatérési kísérletét követően legitimista részről különösen heves támadások érték a kormányt és a kormányzó személyét (többek között a fehérterror és a kormányzóság költségvetése kapcsán). Rakovszky teret engedett az ilyen tárgyú felszólalásoknak, interpellációknak is. A miniszterelnök – ekkor már Bethlen István – és a parlamenti többség véleménye szerint azonban ez a házelnök elvbarátai iránti elfogultságát és a kormánnyal szembeni illojalitását bizonyította. A bizalmi válság következtében Rakovszky 1921. július 30-án bejelentette lemondását a házelnöki tisztről. Távozásának hírére egyedül ellenzéki képviselők fejezték ki sajnálkozásukat.¹⁹

Elnöki tisztétől megválva is markáns egyénisége maradt a parlamentnek, a Ház történetében még számos vihart kavart. Az országgyűlési iratok tanúsága szerint a későbbiekben Rakovszkyt „fékezhetetlen temperamentuma a kormánnyal szemben a legkíméletlenebb agresszivitásba sodorta bele”.²⁰

Rakovszky elnökként kezdetben autonóm módon vezethette a Ház munkáját, amit a parlamentnek széles jogkört biztosító 1920. évi I. tc. tett lehetővé. Bár a házelnök szerepe nem az önálló politikai irányok kijelölésében állt, Rakovszky több ponton is befolyásolni tudta a formálódó politikai intézményrendszert. Ez a lehetőség a struktúra megszilárdulásával párhuzamosan csökkent. A korszak összesen kilenc házelnöke közül rajta kívül még ketten (Gaál Gaszton és Kornis Gyula) fogalmaztak meg a kormánnyal szemben kritikát, és mondtak le tisztségéről. Hat házelnök a miniszterelnökkel mindvégig jól működő kooperációban vezette a képviselőház tevékenységét.

government, Horthy was granted the right to adjourn sittings and, more importantly, unlimited rights to dissolve the House. This meant that as head of state, he was entitled to call for early elections at any point, as well as to convene a new Parliament, that is, to modify the composition of the legislature. Between 1922 and 1939, Horthy exercised this power in every single parliamentary term, mostly in agreement with, and – as a rule – at the request of the heads of state. As a result, in the Horthy era, not a single National Assembly fully completed its mandate, which, from 1922, was theoretically a period of five years.

The Governor also had the right to appoint and remove the head of state, and to make decisions about the fate of governments without even taking the power relationships within Parliament into account. This also meant that the position of the incumbent Prime Minister was primarily dependent on the Governor's will, with support from parliamentary parties being of secondary significance. This shows the government beginning to play a key role in the evolving power structure, a fact that was accepted by the legislature, in order to ensure the stability of domestic policy.¹⁸

In such a structure, it was not possible for the Speaker to represent a political opinion that differed from that of the government, which was also what led to the resignation of the first Speaker. After Charles IV's first attempt to return, legitimists made fierce attacks against the government and the Governor (on a number of issues, e.g. the White Terror and the budget of the governorship). Rakovszky allowed for contributions and interpellations on these subjects. According to then Prime Minister István Bethlen and the majority of the parliament, this evidenced Rakovszky's bias for like-minded MPs and his lack of loyalty to the government. As a result of this crisis of confidence, Rakovszky announced his resignation as Speaker on 30 July 1921. Only opposition MPs expressed their regret at news of his resignation.¹⁹

Rakovszky remained a robust player in the Parliament even after he was no longer Speaker and was the cause of numerous up-
roars in the history of the House. As evidenced by the documents of the National Assembly, Rakovszky's "short temper caused him to act with ruthless aggression towards the government."²⁰

As Speaker, Rakovszky could steer the work of the House autonomously at first, as provided for by Act I of 1920, which conferred wider powers on Parliament. Although his role as Speaker did not entail independently setting political directions, he was able to shape the evolving system of political institutions in several respects. With the gradual consolidation of the power structures, however, this option was becoming more limited. Besides Rakovszky, two more of the nine Speakers of the Horthy era (Gaszton Gaál and Gyula Kornis) criticised the government and resigned from their positions as Speaker.

Gaál Gaszton jegyzetel a képviselőházban, jobbján Apponyi Albert, 1930-as évek

Gaszton Gaál taking notes in the Lower House, with Albert Apponyi on his right, 1930s

A nemzetgyűlés második elnöke, Gaál Gaszton 1920-ban a kisgazdapárt színeiben szerzett mandátumot, képviselőként határozottan és aktívan képviselte az agrár-, illetve kisgazda érdekeket. Házelnöki köszöntő beszédében fontosnak tartotta kifejezni a kormányzó iránti hűségét, ugyanakkor nagy tisztelettel és elismeréssel szólt hivatali elődjéről is. Hozzá hasonlóan híve volt az ülések érdemi vitának teret engedő vezetésének, hozzáfűzve azonban, hogy ez nem mehet a hatékonyság rovására. Megválasztását a nemzetgyűlésben kivívott tekintélyének és népszerűségének köszönhetette. Ezt színvo-

Six Speakers steered the work of the Lower House in smooth cooperation with the Prime Ministers.

The second Speaker of the unicameral National Assembly, Gaszton Gaál was granted his seat in 1920, as a politician of the Smallholders' Party. As an MP, he vigorously and actively represented the interests of farmers and smallholders. In his inaugural speech as Speaker, he sought to express his loyalty to the Governor but also paid tribute to his predecessor, Rakovszky, with great respect. Much like Rakovszky, Gaál preferred giving space to meaningful debate while steering the sittings but also pointed out that this could not be at the expense of efficiency. He was elected for his sterling reputation and popularity in the unicameral National Assembly, which, in turn, was attributable to his high-quality and thoroughly prepared motions and speeches and no doubt to his witty and frequent interjections. His simple and puritan lifestyle engendered

nalas és felkészültségét bizonyító indítványai és felszólalásai mellett valószínűleg találó, szellemes és gyakori közbekial-tásainak is köszönhető. Nagy tiszteletet ébresztett egyszerű, puritán életvitelével. Sikraszállt annak érdekében, hogy amikor a társadalom zöme súlyos anyagi nehézségekkel küzd és nélkülözni kénytelen, a képviselők is vállaljanak szolidaritást, például tiszteletdíjuk (ezt a honatyák saját maguknak állapították meg) igen szerény szinten tartásával. Saját maga számára elnöki javadalmazást nem vett igénybe.²¹

Nagyon ügyelt a maga és a Ház tisztességére és becsületére.²² A politizálásban elveihez hű maradt, az elnöki tisztelet is csak addig vállalta, amíg a kormány intézkedései ezekkel összecsengtek. Bethlen politikájával kezdetben egyetértett és támogatta azt. Igaz ez a földreform mérsékelt végrehajtására, a Habsburg-ház trónfosztására, a szilárd, nagy többséggel bíró kormánypárt, közismert nevén Egységes Párt létrehozására és a választójogi törvény vitájára is.²³

Bethlen István 1921. április 14-én, IV. Károly első visszatérési kísérletét követően kapott kormányfői megbízatást. A közrend helyreállítása, a társadalmi feszültségek csökkentése, a gazdaság és a politikai intézmények stabilizálása, valamint az ország nemzetközi helyzetének megszilárdítása érdekében folytatott konszolidációs politikája a '20-as évek elején demokratikus vonásokat is mutató, de meglehetősen instabil belpolitikai viszonyok helyére egy elitista, konzervatív-nacionalista, a parlamentáris rendszert korlátok közé szorító, utóbb rendkívül stabilnak bizonyult hatalmi struktúrát hozott létre. A Habsburg-ház trónfosztásával 1921 novemberében kiiktatta a köz- és a politikai élet legturbulensebb feszültségforrását.²⁴

Bethlen felfogása szerint a parlamentáris kormányzati rendszer fennmaradása Magyarországon csak egy szilárd, a kormánynak erős parlamenti többséget biztosító – ezzel a dualizmus kori hagyományokat felélesztő – gyűjtőpárt létrehozásával biztosítható. Erre 1922. február 2-án került sor. Az Egységes Párt egyik alelnöke Gaál Gaszton lett. A parlamenti többség hosszú távú megtartásának záloga azonban a választójog volt, és Bethlennek volt is erre vonatkozó elképzelése. Csakhogy ez – ahogy azt előre látni lehetett – nem találkozott a nemzetgyűlés többségének tetszésével, mivel komoly visszalépést jelentett az 1920-ban alkalmazott jogszabályhoz képest. A műveltségi cenzus és a korhatár megemelése mellett a legnagyobb tiltakozást az Európában ekkor már sehol nem alkalmazott nyílt szavazás visszaállítása váltotta ki, hiszen ez nyilvánvalóan a közigazgatási visszaélések melegágya lehetett. Bethlen a törvényjavaslatot ügyes taktikai húzással közvetlenül a nemzetgyűlés mandátumának lejárta előtt nyújtotta be, így annak plenáris vitájára mindössze 3 nap állt rendelkezésre.²⁵

respect. In an era when the majority of society faced severe privation and financial problems, he urged the MPs to show their solidarity, for example, by keeping their remuneration (determined by themselves) very low. As Speaker, he took no remuneration for himself.²¹

Gaál paid great attention to his own integrity and honour, as well as to that of the House.²² In politics, he kept faithful to his own principles and remained Speaker only while the government's measures were concordant with them. Initially, he agreed with and supported Bethlen's politics, such as a moderate implementation of land reform, the dethronement of the House of Habsburg, the establishment of a stable government party with a significant majority (commonly known as Egységes Párt, that is, the Unity Party) and the debate on the Suffrage Act.²³

István Bethlen was granted his mandate as head of state on 14 April 1921, after Charles IV's first attempt to return. The restoration of public order, the mitigation of social tensions, the stabilisation of the economy and political institutions and Bethlen's consolidation policy, intended to reinforce Hungary's international position, replaced the fairly unstable domestic situation (which, in the early 1920s, nonetheless had some democratic features) with an elitist, conservative and nationalistic power structure that pushed the parliamentary system into the background, and, in the long run, proved to be extraordinarily stable. The dethronement of the House of Habsburg in November 1921 removed the greatest source of tension from public life and politics.²⁴

In Bethlen's view, Hungary's parliamentary system of governance could only be preserved by establishing a stable collective party, thereby ensuring that the government had a majority in Parliament. This would have revived the traditions of the era of dual monarchy. The party, called the Egységes Párt, was created on 2 February 1922, with Gaszton Gaál as one of the deputy chairmen. However, a more restrictive form of suffrage was the true safeguard of long-term parliamentary majority. Bethlen had a concept in mind, but, not unexpectedly, the majority of the unicameral National Assembly rejected it on the grounds that it marked a major setback compared to the Act implemented in 1920. The provisions drawing the greatest protest included restrictions of suffrage on the basis of educational qualification, raising the age limits, and the restoration of open ballots, which, at the time, was no longer in use in Europe as it obviously harboured the potential of abuse. Using clever tactics, Bethlen submitted the bill immediately before the mandate of the unicameral National Assembly expired, meaning that only three days remained for the debate.²⁵

The Speaker, who embraced Bethlen's politics, did his best to ensure that the bill was adopted before 16 February 1922,

Scitovszky Béla, a Nemzetgyűlés elnöke, Zsitvai Tibor alelnök és Walkó Lajos miniszter társaságában 1922–1926 között

Béla Scitovszky, Speaker of the National Assembly, in the company of Tibor Zsitvai, Deputy Speaker and Lajos Walkó, minister, between 1922 and 1926

A bethleni politikát magáévé tevő házelnök minden tőle telhetőt megtett, hogy a törvényjavaslatot mégis megszavazzák 1922. február 16-a, azaz a nemzetgyűlés feloszlása előtt. Kétszer leszállt az elnöki pulpitusról, hogy a nézőpontok közelítése érdekében maga is bekapcsolódhasson a heves vitába. Az elnök ugyanis nem vehetett részt a vitában, és csak szavazategyenlőség esetén voksolt. Ha képviselőként hozzá akart szólni valamely tárgyhöz, át kellett adnia az ülés vezetését. Február 15-én pedig, hogy időt nyerjen – remélve, hogy kibontakozhat még valamiféle konszenzus – az esti órákban megállította a Ház óráit.²⁶ A törvénytervezetet az ellenzék abban a hiszemben utasította vissza, hogy a választásokat új törvény híján az 1920-ban alkalmazott rendelet alapján kell majd lebonyolítani. Bethlen azonban egy alkotmányjogi trükkel rendeleti úton életbe léptette törvényjavaslatát.²⁷ Az így kialakított választási metódus egyfelől kiiktatta a politikai váltógazdálkodás lehetőségét, másfelől biztosítékot jelentett a parlamentáris rendszer arculatának megőrzésére a szélsőséges, diktatórikus törekvésekkel szemben.

Mivel az első parlamenti ciklusban nem történt meg az országgyűlés kétkamarás szerkezetének helyreállítása, az 1922-ben összeülő testület továbbra is nemzetgyűlésnek nevezte magát, de mandátuma már öt évre szólt. A Ház elnökének ismét Gaál Gasztont választotta, ő azonban tisztét csak pár hónapig tartotta meg. Bethlen ipartámogató adópolitikájával a kiscgazda házelnök nem érthetett egyet, ezért 1922 augusztusában lemond-

the day the unicameral National Assembly would be dissolved. He left the Speaker's platform twice in order to be able to participate in the heated debate and to bring the opposing points of view closer together. He had to do so, as the Speaker was not entitled to participate in debates and was only empowered to vote if a tiebreaker was necessary. If he wanted to contribute to a debate on a subject as an MP, he was obliged to relinquish the right to steer the sitting. On 15 February, he had the clocks of the House stopped in the evening, in a bid to gain time so that some consensus may be reached.²⁶ The opposition rejected the bill, in the belief that the absence of a new act would force elections to be held in conformity with the decree implemented in 1920. However, Bethlen exploited a loophole in constitutional law to enter his bill into force by decree.²⁷ On the one hand, this new system of elections prevented the permanent rotation of political parties. On the other hand, it also helped preserve the image of the parliamentary system, protecting it from extremist dictatorial attempts.

As the two-chamber structure of the National Assembly was not restored in the first parliamentary term, the assembly of 1922 continued to call itself the unicameral National Assembly, although now it had a mandate for five years. The House elected Gaszton Gaál as Speaker, but he resigned after only a few months. As a smallholder Speaker, he could not agree with Bethlen's policies promoting industry. After his resignation in

dott, és az Egységes Pártból is kilépett. Független képviselőként többnyire ellenzéki politikát folytatott. Később saját, konzervatív agrárpártot hozott létre, amely 1930-ban csatlakozott a Független Kisgazdapárthoz, s Gaál annak elnöke is lett.²⁸

Míg Rakovszky és Gaál elsősorban pártjukban és a Házban kivívott személyes tekintélyüknek köszönhetően megválasztásokat, 1922 után már az elnökök kiválasztásában is Bethlen szándékai érvényesültek. A kormány politikáját támogató, lojális és megbízható emberekre volt szüksége, és ennek a miniszterelnöksége alatt működő további három házelnök meg is felelt. Bethlen fontosnak tartotta, hogy olyan emberek kerüljenek a Ház élére, akikkel személyes jó viszonyt tart fenn.²⁹

A házelnökök mozgástere Bethlen István mellett

Scitovszky Béla, a nemzetgyűlés 1922. augusztus 18-án megválasztott elnöke mindezeknek a követelményeknek megfelelt. Mindent megtett, hogy kifogja a szelet azoknak a kritikusoknak

Bethlen István képviselőtársaival a képviselőházi ülésterem folyosóján, 1930-as évek

István Bethlen with his fellow MPs on the corridor of the Lower House chamber, 1930s

August 1922, he left the Unity Party as well. As an independent MP, he mostly engaged in political activity on the side of the opposition. Later, he established a conservative farmers' party of his own, which joined the Independent Smallholders' Party (Független Kisgazdapárt) in 1930. Gaál became a chairman of the latter party as well.²⁸

While Rakovszky and Gaál were elected primarily due to the personal respect they enjoyed in their party and in the House, after 1922, Speakers were largely selected according to Bethlen's intentions. Bethlen needed loyal and reliable people who supported the government's policy, and the three other Speakers appointed during his premiership fit the bill. He felt it was important to ensure that the Speakers of the House were people he had good personal relationships with.²⁹

vtorlájából, akik a parlament alacsony hatékonyságát és a vég nélküli értelmetlen vitákat kárhóztatták. Az ülések vezetésében elődei megengedőbb gyakorlatával szakítva a fegyelmet és a házszabályok szigorú érvényesítését részesítette előnyben, a kormánypárti képviselőkkel szemben többnyire kicsit elnézőbben. Elnöksége idején szilárdult meg az az íratlan szabály, ami szerint a kormányzó és a kormánytagok személye vitán felül áll. Az új vezetési stílus azonban nem érte el a várt hatást: a benyújtott és az elfogadott törvényjavaslatok tekintetében e második nemzetgyűlés produkálta a korszakban a legrosszabb arányt (66,4%).³⁰ A fegyelem fenntartásával hasonló volt a helyzet. Az 1922–1926-os ciklusban – elsősorban a szociáldemokraták megjelenése miatt, akik az 1920-as választásokon a visszaélések miatti tiltakozásul nem indultak – az előzőnél jóval erősebb ellenzéki csoport vett részt, akik hevesen támadták Bethlent, és a nyílt választás miatt a kormány legitimitását is megkérdőjelezték. A Ház munkáját ezért számos botrány és élénk szóváltás kísérte, a legtöbb fegyelmi ügyet ebben az időszakban tárgyalta a Mentelmi bizottság.³¹

A korszak legdurvább parlamenti incidense is ekkor zajlott. Eszkalálódásához a házelnök merev hozzáállása is hozzájárulhatott, amellyel a miniszterelnök becsületét védte. 1924 novemberében egy ellenzéki képviselő hamis tanúzással vádolta meg Bethlen Istvánt, a vita során a folyamatos bekiabálások és elnöki rendreutasítások teljesen lehetetlenné tették a honatyák munkáját. Scitovszky többször is szünetet rendelt el a kedélyek megnyugtatása végett, végül a parlamenti őrsséggel vezettette ki a lehangosabb rendbontókat, 15 ellenzéki képviselőt és egy újságíró. A méltatlan jelenetek csaknem nyolc óráig át zajlottak. A parlamenti őrség – melyet 1912-ben még Tisza István állítottatott fel – alkalmazására a Horthy-korszakban ezen kívül nem volt többször példa.³² A Mentelmi bizottság egyes képviselőket több hétre kizárt a parlament munkájából, amire az ellenzék bojkottal felelt, és hónapokig nem jelent meg a Ház ülésein. A kormány felismerte a helyzet kínálta lehetőséget, és gyorsan megszavaztatta a „csonka” parlamenttel az éppen tárgyalás alatt lévő, az ellenzék részéről erősen támadott házszabályreformot, mely az obstrukció megakadályozására hivatkozva szigorúbb keretekbe szorította a honatyák munkáját. Lehetővé tette a klotúrt, azaz a vita berekesztését, és egyes esetekben maximálta a hozzászólások időtartamát. Az obstrukció másik kedvelt eszközét, a név szerinti szavazás kérését is megnehezítette. Az elnök szélesebb jogkört kapott a honatyák fegyelmezésében.³³

Az új házszabályok valamivel felgyorsították a törvényhozó munkát, de annak légköre nem vált nyugodtabbá. A következő évben súlyos feszültségeket okozott az 1922-es választójogi rendelet törvénybe iktatása. Az 1925. december 14-én kirob-

Powers of Speakers during István Bethlen's premiership

Béla Scitovszky, who was elected Speaker of the unicameral national assembly on 18 August 1922, met all of these requirements. He did his best to take the wind out of the sails of those who criticised the low efficiency of the Parliament and the endless, pointless debates. Abandoning his predecessors' relatively lenient practice of steering debates, he prioritised the strict application of the Rules of Procedure, albeit was somewhat less strict when applying it to pro-government MPs. During his term as Speaker, it was established as an unwritten principle that the person of governor and the members of the government could not be disputed. However, the new style of leaderships did not have the desired effects. With regard to the ratio of submitted to adopted bills, the performance of the second unicameral National Assembly was the worst in the entire Horthy era (66.4%).³⁰ The same was true for disciplinary issues. In the 1922–1926 term – largely due to the appearance of social democrats, who protested the abuses by declining to run for the 1920 general elections – the opposition was much stronger. They attacked Bethlen fiercely and even challenged the legitimacy of the government, on the grounds of the open ballots. Therefore, the work of the House was associated with a series of scandals and heated debates. The Committee on Immunity dealt with the largest number of disciplinary cases in this period.³¹

The most severe incident of the era also happened in this term. The rigid approach of the Speaker and his attempt to protect the Prime Minister's honour may have contributed to the escalation. In November 1924, an MP of the opposition accused István Bethlen of bearing false witness. During the debate, the ongoing interjections by the MPs and calls to order by the Speaker rendered all work completely impossible. To calm tensions, Scitovszky gave several breaks, and eventually ordered the Parliamentary Guard to escort the loudest troublemakers (15 opposition MPs and one journalist) out of the assembly hall. The unseemly scenes continued for almost eight hours. This was the only time in the Horthy era that the Parliamentary Guard, set up by István Tisza in 1912, was deployed.³² The Committee on Immunity excluded certain MPs from parliamentary work for several weeks. In response, the opposition boycotted the sittings for months. The government, recognising the potential of the situation, had the “truncated” Parliament adopt a bill on reforming the Rules of Procedure, which had previously been under heavy attack from the opposition. The new Rules of Procedure, ostensibly

Wekerle Sándor pénzügyminiszter válaszol a kérdésekre a felhatalmazási törvényjavaslat vitáján a felsőházi ülésteremben. Az asztalon a felsőházi szavazóurna. A felvétel 1931-ben készült

Minister of Finance Sándor Wekerle answering questions in the Upper House chamber during the debate on the Enabling Bill, with the voting urn of the Upper House on the table. The photograph was taken in 1931

bant frankhamisítási botrányban megingott Bethlen pozíciója is. Az ellenzék alkalmasnak látta a pillanatot a miniszterelnök megbuktatására, és elérte egy parlamenti vizsgálóbizottság felállítását, ez azonban felmentette a vádak alól. Bethlen a frankhamisítási ügyből végül megerősödve került ki, népszerűsége nagyobb volt, mint valaha.³⁴

Mikor 1926 októberében a Bethlen-kormány belügyminisztere, Rakovszky Iván belebukott a frankhamisítási botrányba, helyére a miniszterelnök a nemzetgyűlés élén már jól bizonyított Scitovszky Bélát hívta meg. A Ház új elnöke az akkor mindössze 41 éves ügyvéd, Zsitvay Tibor lett, aki a kormányt nemrég felmentő Frankhamisítási Bizottság elnöke is volt. Scitovszky mellett alelnökként szerzett gyakorlatot, és elnökként is az ő vezetői stílusát követte, azaz szigorúan, a hatékonyságot, munkaképességet és a kormány érdekeit szem előtt tartva vezette a Ház üléseit, mivel úgymond „az időpocsékolást közérdekből meg kellett előzni”. A gyakori figyelmeztetéseket és szömegvonásokat követő zajos jelenetek miatt az ellenzéktől a „viharelnök” nevet kapta.³⁵ Az utókor számára értékes memoárt hagyott hátra, melyből sok mindent megtudhatunk a kor parlamentjé-

to prevent obstructionist tactics, established a stricter framework for parliamentary work. It also allowed for the closure of debates, and, in certain cases, codified a maximum length for speeches. In addition, it made the application for vote by roll call (another tool of obstructionist tactics) more difficult. The Speaker was given a wider scope of powers, in order to keep discipline in the House.³³

The new Rules of Procedure somewhat accelerated the legislative process but did not make the atmosphere any more relaxed. Next year, the enactment of the Suffrage Act of 1922 caused serious tensions. The franc forgery scandal of 14 December 1925 destabilised Bethlen's position. The opposition attempted to take advantage of the situation and overthrow the Prime Minister. A parliamentary committee of inquiry was set up, but it acquitted Bethlen of all charges. The scandal ended up strengthening Bethlen's position, his popularity soaring to new heights.³⁴

After the franc forgery scandal forced Iván Rakovszky, the Minister of the Interior of the Bethlen government, out of office in October 1926, Bethlen invited Béla Scitovszky, who had

Zsitvay Tibor házelnök képviselőtársaival az Országház folyosóján, 1927–1929 között

Speaker Tibor Zsitvay with his fellow MPs on the corridor of the House of Parliament, between 1927 and 1929

nek kulisszatitkairól is. Elnökké választásának körülményeiről elárulja, hogy az – pontosabban már alelnöki kinevezése is – „Bethlen inspirációjára” történt.³⁶ A posztra alkalmassá tette az is, hogy az ülésteremben képviselt szigor ellenére, tudatosan törekedett az ellenzéki képviselőkkel jó viszonyt ápolni, rendszeresen ellátogatott a parlament ellenzéki folyosójára, az ún. „farkastanyára”, és így bírta bizalmukat és megbecsülésüket. Köztudott, hogy a parlament folyosóján zajló diskurzusoknak időnként érdemi részük van abban, hogy miként dőlnek el a dolgok az ülésteremben.

A nemzetgyűlés Zsitvay elnöklete alatt, 1926-ban fogadta el a felsőház helyreállításáról szóló törvényjavaslatot. A felsőház szükségességét a legtöbb politikai erő elismerte, a vita annak összetétele és funkciója körül zajlott. A végül Bethlen elképzelései szerint felálló intézményt a parlamentáris rendszer egyik újabb „fékjeként” tartja számon a szakirodalom. A második kamara jogköre a képviselőházénál szerényebb volt, a törvényhozás

performed well as Speaker of the unicameral National Assembly, to replace him. The new Speaker of the House was Tibor Zsitvay, a lawyer of only 41 years of age, who had headed the Franc Forgery Scandal Committee, which had recently acquitted the government of all charges. Zsitvay's previous experience was as Scitovszky's Deputy Speaker. As Speaker, he embraced Scitovszky's approach to leadership, meaning that he steered sittings in a strict manner, focussing on efficiency, functionality and the government's interests, as “the public interest permitted no wasting of time.” The opposition nicknamed him “chairman of the storm” because he frequently called MPs to order, and would sometimes resort to withdrawing the floor from MPs, which was often followed by disorderly scenes.³⁵ Today, his memoirs serve as a valuable source of information on the backstage processes of contemporary parliamentary life. He revealed that his appointment as Speaker (and his previous appointment as Deputy Speaker) was “inspired by Bethlen.”³⁶ His suitability for speakership was also shown by the fact that, in spite of his strict approach to parliamentary work, he made conscious attempts to maintain good relations with opposition MPs. To earn their trust and appreciation, he regularly visited the corridor of the opposition, the “wolves' den”. It is a well-known fact that corridor talks often exert a major influence on the outcome of parliamentary debates.

The unicameral National Assembly adopted the bill on the restoration of the Upper House in 1926, under Zsitvay's speakership. Most political powers acknowledged the necessity of an Upper House; however, there was much debate about its composition and function. Scholarly literature holds that the Upper House, finally established according to Bethlen's ideas, was another “check” on the limited parliamentary system. The powers of the second chamber were more limited than those of the Lower House, and legislative work was essentially dominated by the latter. Although the Upper House could implement amendments, it did not have the right of veto. From the mid-1930s, the Upper House also served as a safeguard of the constitution against the governments tending towards extremism, and, increasingly, as a forum for pro-Bethlen MPs who were excluded from the Lower House. Its operation was essentially similar to that of the Lower House, but its atmosphere was far more relaxed. There were no heated debates; in fact, its sittings were sometimes characterised by a lack of interest.³⁷

After the adoption of the Act on the Upper House, Horthy dissolved the unicameral National Assembly and called for new elections. The election results justified Bethlen's policy of consolidation, even in constituencies where citizens voted by secret ballot. The number of opposition MPs decreased from 80–85

Almásy László, a képviselőház elnöke, 1931

László Almásy, Speaker of the Lower House, 1931

munkáját alapvetően az utóbbi dominálta. A felsőház módosításokat eszközölhetett ugyan, de vétőjoga nem volt. Az 1930-as évek közepétől egyfajta alkotmányvédő funkciót is betöltött a szélsőségek felé hajló kormányokkal szemben, és egyre inkább a képviselőházból kiszorult „bethlenista” képviselők gyűjtőhelyévé vált. Működése nagyjából megegyezett a képviselőházával, de élete lényegesen nyugodtabb mederben folyt, üléseit nem tarkították komoly viták, sőt azokat időnként érdektelenség kísérte.³⁷

A felsőházi törvény elfogadását követően Horthy feloszlatta a nemzetgyűlést, és új választásokat írt ki. Az eredmények Bethlen konszolidációs politikáját igazolták, még a titkosan szavazó kerületekben is. Az ellenzék az eddigi 80–85 főről 33–34-re csökkent, és hangneme, kormányhoz való viszonya is sokat szelídült.³⁸ Az új országgyűlés immár két kamarával ült össze.

Zsitvayt az országgyűlés képviselőháza újra elnökké választotta, s annak munkája – a megváltozott pártviszonyok között –

to 33–34. The tone of the opposition had been softened, and its relations with the government became much more docile.³⁸ The new National Assembly had a bicameral structure.

The Lower House of the National Assembly elected Zsitvay as Speaker once more, and, given the altered party relations, the work of the House was now performed in a much more peaceful atmosphere. The government finally had the opportunity to work on the constantly postponed social and cultural policy measures. It also intensified its activities on foreign affairs. Perhaps it was this relative calm – as well as his personal interests and temperament – that helped the Speaker also pay attention to the non-political issues of the House of Parliament. The Museum of the National Assembly (envisaged and partly organised by the previous Speaker, Béla Scitovszky) was inaugurated during Zsitvay’s term as Speaker. It soon became a popular tourist destination. Zsitvay had a new uniform designed for the members of the Parliamentary Guard, resembling the uniform of the 1948 hussar officers. He ensured that major national ceremonies were attended not only by the Crown Guards and Horthy’s bodyguards but by the members of the Parliamentary Guard as well.³⁹

In spite of the calm, Bethlen called for tightening up the Rules of Procedure once again, mostly in order to impose restrictions on budgetary debates. Tibor Zsitvay played an important role in working out the details. In December 1928, the Lower House accepted the proposal, but the opposition did manage to veto a key element: the reorganisation of the legislative process based on the English model. The new Rules of Procedure limited the time allocated for speeches even further. The one-hour limit was extended to general legislative debates as well, the option for adjourning debates was upheld, and the limitations were also extended to the committee meetings.⁴⁰

By 1928, Bethlen had brought every aspect of the legislative process under his control. The government’s position was stabilised and consolidated, with the work process of the House undeniably becoming faster and more efficient. Bethlen’s limited parliamentary system stood firm, with checks (a hegemonic government party, suffrage, the Governor, the Upper House and strict Rules of Procedure) ensuring its continued stability.

Zsitvay dedicated little time to the practical reform of the Rules of Procedure and became Minister of Justice on 4 February 1929, at Bethlen’s request. His successor, László Almásy was the chairman of the government party before being elected Speaker, meaning that he was an immediate colleague of Bethlen’s and enjoyed the trust of the government party. The MPs frequently drew on his expertise in matters of honour. When it came to duels, he was one of the MPs requested most

Wlassics Gyula házelnök
az elnöki pulpituson, 1935

Speaker Gyula Wlassics at the
Speaker's podium, 1935

már jóval békésebb mederben folyt. A kormánynak lehetősége nyílt az eddig halogatott szociálpolitikai és kultúrpolitikai intézkedésekkel foglalkozni, és megélénkült külpolitikai tevékenysége is. Egyéni érdeklődése és habitusa mellett talán ez a viszonylagos nyugalom is hozzájárult ahhoz, hogy a házelnök foglalkozhatott az Országház politikán túli területeivel is. Elnöksége idejére esett az elődje, Scitovszky Béla által megálmodott és részben meg is szervezett Országgyűlési Múzeum átadása, mely csakhamar a turisták kedvelt célpontjává vált. A parlamenti őrsgnek új, díszes, a '48-as huszártisztekre emlékeztető egyenruhát csináltatott, és elérte, hogy a jelentősebb állami ünnepeken a koronaőrök és Horthy testőrsége mellett immár a parlament őrei is parádézzanak.³⁹

Bethlen a nyugalmas viszonyok ellenére, elsősorban a költségvetési viták korlátozása céljából, szükségesnek tartotta a házszabályok újabb szigorítását, s ennek kidolgozásában Zsitvay Tibornak is fontos szerep jutott. A képviselőház 1928 decemberében elfogadta ugyan a javaslatot, de annak egyik lényeges elemét, a törvényalkotás menetének angol mintára történő átszervezését az ellenzéknek sikerült megakadályoznia. Az új házszabályok tovább kurtították a felszólalások időkorlátait,

commonly as their second. He was ready to assist in peaceful conciliation, or – if that failed – in settling matters with duels, which presupposed a relationship of trust.⁴¹

The consolidation of Bethlen's political system brought about a more peaceful internal political situation, where the Prime Minister seemingly did not reject the idea of secret ballots. These subtle changes and the calm political atmosphere were both abruptly ended by the Great Depression. The Independent Smallholders' Party (a party with strong parliamentary aspirations) was the first to be organised on the basis of a democratic programme focused on the protection of medium holders and smallholders. Subsequently, extreme right-wing parties began gaining ground in Hungary's political arena. Social democrats also became active; strikes and workers' demonstrations of unprecedented scale were taking place.

In response, Bethlen convinced the Governor to call for early elections, to be held before the culmination of the crisis. The Unity Party thus managed to upkeep its absolute majority during the early elections of the summer of 1931, but the left-wing opposition grew ever stronger, primarily due to the success of the Smallholders' Party.⁴²

immár a törvények általános vitájában is egy órában maximálták az időkeretet, a vita berekesztésének lehetőségét fenntartották, és a korlátozásokat a bizottsági ülésekre is kiterjesztették.⁴⁰

1928-ra Bethlen a törvényhozás munkáját minden téren irányítása alá vonta. A kormány pozíciója megerősödött és megszilárdult, a Ház munkája pedig kétségkívül gyorsabbá és hatékonyabbá vált. A bethleni rendszer szilárdan állt, a fékek (a hegemon kormánypárt, a választójog, a kormányzó, a felsőház és a szigorú házszabályok) biztosították stabilitását.

Zsitvay rövid időt szánt a házszabályreform gyakorlatba ültetésére, majd Bethlen felkérésének eleget téve 1929. február 4-én az igazságügy-miniszteri székbe ült át. Utóda, Almásy László házelnöki megbízatása előtt az Egységes Pártban töltött be elnöki tisztséget, tehát Bethlen közvetlen munkatársa volt, és a kormánypárt is nagy bizalommal volt iránta. A képviselők rendszeresen igénybe vették szakértelmét becsületbeli ügyeik elintézéséhez. A honatyák közötti párbajokhoz leggyakrabban őt kérték fel segédnek. A felek megbékéltetésében, és ha ez nem sikerült, a vita lovagias rendezésében készséggel állt rendelkezésre, ami egyfajta bizalmi viszonyt feltételez.⁴¹

A bethleni politikai rendszer megszilárdulása nyomán tapasztalható békésebb belpolitikai helyzetben úgy tűnt, a miniszterelnök még a titkos választójog bevezetésétől sem zárkózik el. Ilyen irányú tapogatózásainak, ahogy a nyugodt politikai légkörnek is, a gazdasági világválság vetett véget. Előbb a komoly parlamenti esélyekkel is rendelkező Független Kisgazdapárt szerveződött meg demokratikus, a közép- és kisgazdák védelmére épülő programmal, majd a szélsőjobboldali pártok jelentek meg a politikai palettán. A szociáldemokraták is aktivizálódtak, a korszakban eddig nem tapasztalt méretű sztrájkok és munkástüntetések zajlottak.

Bethlen ezért idő előtti választások kiírására vette rá a kormányzót, még mielőtt a válság elérné tetőfokát. Az 1931 nyarán lebonyolított előrehozott választásokon így sikerült megőrizni az Egységes Párt abszolút többségét, de baloldali ellenzéke újra megerősödött, elsősorban a kisgazdáknak köszönhetően.⁴²

Bethlen lemondása előtt még egy jelentős törvényt vitt a Ház elé, ami nemcsak a gazdaság, de a politikai struktúra stabilizálását is célozta, megint a törvényhozás rovására. „A gazdasági és hitelélet rendjének, továbbá az államháztartás egyensúlyának biztosításáról” szóló törvény rendelkezett az úgynevezett 33-as bizottság (nevét tagjainak számáról kapta) felállításáról, amely lényegében egy részleges felhatalmazási törvénynek felelt meg. A kormány jogosítványt kapott arra, hogy a gazdasági stabilizációval kapcsolatos intézkedéseket rendeleti úton vezesse be. Nemcsak a parlament egészének kontrollját kerülte ki, hanem a bizottság felé is csak beszámolási és tájékoztatási kötelezettsége volt. A felhatalmazás eredetileg egy évre szólt, de a módszer – a

Before his resignation, Bethlen submitted yet another important piece of legislation to the House for adoption, with the intention to stabilise not only the economy, but the political structure as well – once again at the expense of the legislature. The Act on “ensuring the order of the economy, lending and the balance of public finances” provided for setting up a “Committee of 33” (named after the number of its members). In essence, the Act amounted to a law partially authorising governance by decree. The government was empowered to introduce measures related to economic stabilisation by decree, which meant not only that the government could circumvent parliamentary control, but also that it only had reporting and notifying obligations to the Committee of 33. The authorisation was originally in effect for a single year, but the government found it so useful for its own purposes that it was extended every single year, until the end of the Horthy era.⁴³

After Bethlen’s resignation in August 1931, the governance of Gyula Károlyi and then Gyula Gömbös cast a very bright light on a key feature of Bethlen’s political system: stability was safeguarded by consolidating the functions of the head of state and party leaders into the hands of a single individual. (In the Horthy era, the politicians heading parties were called “leaders”, with chairmen coming second in the party hierarchy.) It was István Bethlen who delivered the final blow to Károlyi’s short career as Prime Minister during the most severe phase of the crisis, launching a political war against him from within the government party and pulling the strings in the background. Károlyi, as former head of state, had remained party leader, which meant that he could sooner rely on support from the opposition than from the pro-Bethlen government party.⁴⁴

The conflict between Bethlen and Károlyi, along with an increasingly stronger opposition, also left its mark on the sittings of the House. The relative calm was replaced by heated arguments and frequent interjections, silencing and disciplinary cases. It is no coincidence that Speaker László Almásy introduced the use of the “alarm bell” at the time.⁴⁵ The alarm bell was a loud electric device attached to the wall, and served to stop – or rather, to overpower – extreme noise and commotion. In less serious cases, the Speaker would ring a less noisy desk bell to call for attention, call MPs to order or to indicate that he was going to speak (he had the right to speak any time, in order to maintain order at a sitting).

kormány szempontjából – annyira bevált, hogy a korszak végéig évről évre meghosszabbították.⁴³

Bethlen 1931. augusztusi távozását követően Károlyi Gyula, majd Gömbös Gyula kormányzása élesen rávilágított a bethleni politikai rendszer egyik fő jellegzetességére, tudniillik arra, hogy a stabilitás záloga a kormányfői és a pártvezéri funkció egy kézben tartása. (A korszakban vezérnek nevezték a pártok élén álló politikust, az elnök alatta helyezkedett el.) Károlyi rövid, a válság legsúlyosabb időszakára eső miniszterelnöki pályafutásának a kegyelemdőfést az ellene politikai harcot indító Bethlen István adta meg, méghozzá a kormánypárton keresztül, azt a háttérből irányítva. Az exkormányfő ugyanis megtartotta magának a pártvezéri posztot, és így előállhatott az a helyzet, hogy a parlamentben Károlyi inkább számíthatott az ellenzék, mint a Bethlenhez hű kormánypárt támogatására.⁴⁴

A Bethlen–Károlyi-konfliktus és az ellenzék megerősödése a Ház ülésein is megélt. A viszonylagos nyugalmat újból a heves szócsaták és gyakori bekiabálások, szömegvonások és fegyelmi ügyek váltották fel. Nem véletlen, hogy Almásy László házelnök ekkor vezette be az úgynevezett „viharcseggőt”.⁴⁵ A viharcsenggő egy falra szerelt, erős hangú elektromos szerkezet volt, különösen nagy hangzavar lecsillapítására, illetve túlharogására szolgált. Az elnök egyébként a kevésbé erős hangú asztali csengő megrázásával kért figyelmet, teremtett rendet, és így jelezte, hogy szólni fog (az elnök bármikor megszólalhatott az ülés rendjének megtartása érdekében).

Házelnöki szerepfelfogások a rendszerátalakító kísérletek idején

A házbéli áldatlan állapotok némileg mérséklődtek Gömbös Gyula kormányra kerülésével. Az ambiciózus, masszív küldetudattal bíró új miniszterelnök tisztában volt azzal, hogy a kormánypárt foglya, ezért kinevezésekor ragaszkodott a pártvezéri tiszthez, amit meg is kapott. Helyzetén azonban egyelőre ez érdemben nem segített, hiszen a pártban Bethlen hívei voltak többségben, ami igaz a képviselőház kormánypárti frakciójára is. Gömbös kormányfői működését – kis túlzással – az tette lehetővé, hogy Bethlen, a köztük feszülő nézetkülönbségek ellenére, többnyire kiállt mellette. Egyrészt azért, mert egyelőre nem szándékozott visszatérni a kormány élére, másrészt pedig azért, mert még ő sem mehetett szembe Horthyval, aki bizalmat szavazott Gömbösnek.⁴⁶

Valószínűleg ezek az erőviszonyok is közrejátszottak abban, hogy Gömbös – kezdetben – kísérletet sem tett a házelnök elmozdítására. Ez azonban nem jelentette azt, hogy nem

Interpretations of the Speaker's role during attempts at systemic reforms

The chaos subsided somewhat in the House when Gyula Gömbös came to power. Gömbös, an ambitious new Prime Minister with a powerful sense of his mission, was aware of the fact that he was under the government party's control. Therefore, at the time of his nomination he insisted on becoming party leader, and his demand was met. This did not improve his position much, however, as the majority of his party (and the pro-government group of the Lower House) were pro-Bethlen. It is only a slight exaggeration to say that Gömbös's activity as a head of government was made possible by Bethlen, who frequently defended him, despite their disagreements. He did so because he did not intend to return to being the head of the government for the time being, and he also did not want to confront Horthy, who trusted Gömbös.⁴⁶

Perhaps these power relations partially contributed to Gömbös's decision to refrain from attempts to remove the Speaker, at least in the beginning. This, however, did not mean that he was not preparing to make fundamental changes. His government programme made only implicit references to his large-scale plan, which was effectively a radial reform of Bethlen's political system. His aim was the concentration of power and a dictatorial form of governance, which he felt was both more efficient than the parliamentary system and better suited to contemporary demands.⁴⁷ He wanted to restructure the Lower House on the model of the Italian fascist corporations, organising it along vocational and professional representation (chambers). He would have also abolished the Upper House. However, in 1933, even his own ministers failed to support the relevant bill, which was therefore not submitted for adoption to the legislature. Gömbös presented his bill on constitutional law as a part of a package. Its key feature would have been the introduction of secret ballots, which he had promised as part of his government programme. In Gömbös's interpretation, the reform of the legislature and the extension of the Governor's scope of powers both served the reintroduction of secret ballots and would have been a safeguard against its more dangerous consequences. In the end, the package only succeeded in extending the scope of the Governor's powers.⁴⁸ The Parliament held a debate on and adopted Act XXIII of 1933 in only two days, an act which further weakened the position of the legislature. Horthy was now authorised to adjourn the National Assembly indefinitely.

In the meantime, Gömbös was taking the first steps to free himself from the control of the government party (and Bethlen). He attempted to secure a wide base of social support for his

készült gyökeres változtatásokra. Kormányprogramjában csak burkoltan utalt arra a nagyszabású tervre, amely lényegében a bethleni politikai rendszer radikális átalakítására irányult. Hatalomkoncentrációban és a parlamentárisnál jóval hatékonyabb, véleménye szerint a kor igényeinek jobban megfelelő diktatórikus kormányzási formában gondolkodott.⁴⁷ A képviselőházat az olasz fasiszta korporációkhoz hasonló elven részben a szakmai képviselőlet (kamarák) alapján szerveződő hivatásrendi formában kívánta átalakítani, a felsőházat pedig megszüntette volna. Erre vonatkozó törvényjavaslatát 1933-ban azonban saját miniszterei sem támogatták, így azt a törvényhozás elé sem tudta vinni. Alkotmányjogi tervezetét egy csomag részeként tálalta, aminek legfontosabb eleme a – kormányprogramban megígért – titkos választójog bevezetése lett volna, interpretációja szerint ennek előkészítését, veszélyes következményeinek kivédését szolgálta a törvényhozás átalakítása, ahogy a kormányzói jogkör kiterjesztése is. A csomagból végül csak ez utóbbi valósult meg.⁴⁸ A törvényhozás pozícióját tovább gyöngítő 1933. évi XXIII. törvényekket a parlament két nap alatt letárgyalta és elfogadta: Horthy immár korlátlan időre napolhatta el az országgyűlést.

Gömbös mindeközben megtette az első lépéseket, hogy kiszabaduljon a kormánypárt (és Bethlen) ellenőrzése alól. Az Egységes Párt átszervezésével, hatalmas tömegpárttá duzzasztásával és intenzív propagandával igyekezett ambícióihoz erős társadalmi bázist verbuválni. Programjának megvalósítására azonban csak a parlamenti képviselőcsoport lecserélése esetén gondolhatott. Ehhez 1935 márciusában sikerült megnyernie a kormányzó hozzájárulását, aki feloszlatta az országgyűlést, és új választásokat írt ki. Bethlen ezek után csaknem egy évig nem beszélt Horthyval. Nagyon jól tudta, hogy az általa létrehozott választási rendszerben csak a kormányfő diktál, Gömbös tehát megnyerte a játszmát.⁴⁹

Az 1935-ben összeülő képviselőházból Bethlen híveinek számottevő része kiszorult, helyükbe az ún. „Gömbös-fiókák”, zömében tapasztalatlan, fiatal és radikalizmusra hajló képviselők kerültek.⁵⁰ A Ház eddig nagy népszerűségnek örvendő elnöke, Almásy László sem vállalta az új parlament vezetését. Utóda Gömbös híve, Sztranyavszky Sándor lett, aki korábban belügyminiszteri államtitkárként nagy gyakorlatra tett szert a közigazgatás kormányzati célokra való felhasználásában, 1932-től pedig a gömbösi pártszervezés kulcsfigurája volt.

A barátai által „Sándor cárként” emlegetett politikus⁵¹ házelnöki köszöntője burkolt célzásokat tartalmazott a politikai irányváltás (akkor nyilvánosan még mindig kevésbé hangoztatott) céljainak támogatására, szófordulatai legalábbis kísértetiesen másolták a miniszterelnök fogalomhasználatát, amikor a parlamentarizmus válságáról, „új ösvényekről” és az Országgyűlés előtt álló „rendkívüli feladatokról” beszélt. Elődeihez

ambícióit through intensive propaganda efforts and by reorganising the Unity Party into a collective party. However, to implement his programme, he needed to replace the incumbent MPs with new ones. In March 1935, he managed to secure the Governor’s approval. The Governor dissolved the National Assembly, and called for new elections. After that, Bethlen declined to speak to Horthy for almost a year. He was well aware of the fact that in the new electoral system, the Prime Minister had the upper hand, which meant that Gömbös had won the game.⁴⁹

Most pro-Bethlen politicians failed to get a seat in the new Lower House, which was set up in 1935. They were substituted by “Gömbös hatchlings,” that is, young and largely inexperienced MPs susceptible to radicalisation.⁵⁰ László Almásy, who was enjoying great popularity as incumbent Speaker, also declined to steer the new Parliament. He was succeeded by Sándor Sztranyavszky, a pro-Gömbös politician, who as a Secretary of State for the Ministry of the Interior had gained considerable experience in the exploitation of public administration for government purposes. From 1932, he was a key figure of Gömbös’s party organisation.

Sztranyavszky, nicknamed “Tsar Alexander” by his friends⁵¹, gave a Speaker’s inaugural speech containing a number of implicit references to supporting the objectives of the political change of direction, which, at the time, was still rarely being openly disclosed. At least, the expressions he used when talking about the crisis of the parliamentary system, or about the “new paths” and the “extraordinary tasks” of the National Assembly, were strikingly similar to those used by the Prime Minister. Much like his predecessors, Sztranyavszky also promised that he would ensure quick, efficient work, as well as strict compliance with the Rules of Procedure.⁵² When it came to practical application, however, he proved to be more lenient towards the new MPs elected in 1935.⁵³

In the light of these events, it seemed that nothing could stop Gömbös from implementing his systemic reforms. Yet Bethlen’s structure proved resilient to the first serious attack. Although the conservative (now “pro-constitution”) powers were excluded from the Lower House, they kept their positions on other forums, such as in the Upper House and, more decisively, in the Governor’s entourage. Moreover, Gömbös’s plans no longer enjoyed unanimous support from the government, even though it consisted of his own supporters. It is a widely known fact that Horthy only refrained from removing Gömbös due to the latter’s terminal illness. By the late 1930s, the Governor’s person and active political engagement had become a safeguard for the increasingly rigid “stability of domestic policy.”

After Gömbös’ death in October 1936, the main task of the new Prime Minister, Kálmán Darányi, was to restore order, or

híven ő is a házszabályok szigorú betartatását és a munkatempó felgyorsítását ígerte.⁵² Előbbi tételt az 1935-ös választások során a parlamentbe került új képviselőkkel szemben elnézőbben alkalmazta.⁵³

Mindezek után úgy tűnt, immár semmi nem áll Gömbös rendszerátalakító terveinek útjában. A bethleni struktúra azonban kiállta az első komolyabb támadást. A konzervatív, immár „alkotmányvédő” erők kiszorultak ugyan a képviselőházból, de más fórumokon, így a felsőházban, és ami döntőnek bizonyult: a kormányzó környezetében megőrizték pozícióikat. Gömbös terveit ugyanakkor az immár saját híveiből összeállított kormány sem támogatta maradéktalanul. Közismert, hogy Gömbös menesztését Horthy csak a kormányfő halálos betegségére való

Sztranyavszky Sándor elnöki székfoglalója a képviselőházi üléssteremben, 1935

Inaugural speech by newly elected Speaker Sándor Sztranyavszky in the Lower House chamber, 1935

more specifically, to disrupt Gömbös's mass organisations, maintain the unity of the conservative and increasingly radical right wings of the government party and counteract the activity of the aggressive far-right parties outside Parliament.⁵⁴ These purposes and paving the way for the still topical issue of secret suffrage were both served by the strengthening of the Upper House, as well as yet another extension of the Governor's

Kornis Gyula képviselőházi elnök bemutatkozása, 1938. május 20.

Gyula Kornis, Speaker of the Lower House, introducing himself. 20 May 1938

tekintettel prolongálta. A kormányzó személye és aktivizálódó politikai szerepvállalása a '30-as évek végére az egyre rugalmatlanabb „belpolitikai stabilitás” garanciájává vált.

Gömbös 1936 októberében bekövetkezett halála után az új miniszterelnök, Darányi Kálmán legfontosabb feladata az volt, hogy helyreállítsa a rendet, vagyis a gömbösi tömegszervezetek szétszálalása mellett próbálja egyben tartani a kormánypárt konzervatív és egyre radikálisabb szélsőjobboldali szárnyát, valamint leszerelje az agresszív, parlamenten kívüli szélsőjobboldali pártokat.⁵⁴ Mindezek keresztülvitelét és a továbbra is napirenden tartott titkos választójog előkészítését szolgálta 1937-ben a felsőház szerepének megerősítése és a kormányzói jogkör újabb kiterjesztése. Ez utóbbi a törvényhozás – és így a házelnök – pozíciója szempontjából elvi jelentőségű, ugyanis kivonta Horthyt a parlament ellenőrzése alól.

Sztranyavszky házelnöksége alatt kerítettek sort ezek után a választójog régóta ígért reformjára. Az 1938. évi XIX. tc. minden kerületben titkos szavazást írt elő, de tovább szűkítette a választásra jogosultak körét. Jelentősen megnehezítették a jelöltállítást a kaució bevezetésével. A jelölteknek a több ezer pengős tételt

scope of powers in 1937. The latter was a matter of principle with regard to the position of the legislature and the Speaker, as it excluded Horthy from parliamentary control.

During Sztranyavszky's time as Speaker, the long-promised reforms of the right to vote were finally introduced. Act XIX of 1938 provided for secret ballots in every district but imposed additional limitations on suffrage. The introduction of a mandatory deposit complicated the nomination of candidates significantly, as each candidate was required to pay a security deposit of several thousands of pengős in advance, which was forfeited if the candidate failed to get at least one-fourth of the votes.⁵⁵ At the debate on the bill, the conservative opposition, led by Bethlen, gave a dire warning about the spectre of dictatorship. The liberal left wing objected fiercely, well aware of the fact that the proposed piece of legislation would severely limit its options. So did the extreme right wing, which felt that the new law would exclude the majority of their voters. However, they simultaneously called for removing the voting rights of Jewish citizens. The ongoing debate was short-circuited by the first Anti-Jewish Law, submitted for adoption during this time.⁵⁶

Darányi Kálmán miniszterelnök, későbbi házelnök a képviselőház folyosóján, 1936–1938 között

Prime Minister Kálmán Darányi, later-to-be Speaker, on the corridor of the House of Parliament, between 1936 and 1938

biztosítékként kellett előre befizetnie, ami elveszett, ha nem szerezte meg a szavazatok egynegyedét.⁵⁵ A törvénytervezet vitáján a Bethlen vezette konzervatív ellenzék a diktatúra rémét vetítette előre. A liberális baloldal jól látta, hogy lehetőségeit e törvény jelentősen rontja, így hevesen támadták azt, a szélső-jobboldallal együtt, akik szavazóbázisuk jelentős részét kizárva látták, viszont követelték a zsidók választójogának megvonását. Az ezzel kapcsolatos vitát az időközben benyújtott első zsidótörvény zárta rövidre.⁵⁶

Az első zsidótörvény tárgyalása Sztranyavszky házelnöki és Darányi miniszterelnöki pályafutásának is utolsó aktusa volt. A miniszterelnök elképzelésével ellentétben a jogszabály nem fogta ki a szelet a szélsőjobb vitorlájából. Ellenkezőleg, még nagyobbra dagasztotta azt. Darányi bukását is ez, vagyis a Szálasi pártjával kötött paktum okozta. A döntésben elsősorban a kormányzó, de a felsőház és Bethlen István még mindig számottevő véleménye is megmutatkozott.⁵⁷

Az Imrédy Béla vezetésével megalakuló új kormányban Sztranyavszky Sándor a földművelésügyi tárca élére került, házelnökké a képviselőház Kornis Gyulát választotta meg. Személye

The debate on the first Anti-Jewish Law was the last act in Sztranyavszky's career as Speaker, as well as in Darányi's career as Prime Minister. Contrary to the Prime Minister's intention, the law failed to discourage the far right. Quite the opposite, it only strengthened their momentum. This move of Darányi, along with his pact with Szálasi's party, is what caused his downfall. The decision was primarily influenced by the Governor but was also shaped by the opinion of the Upper House, as well as a still influential István Bethlen.⁵⁷

Sándor Sztranyavszky became the Minister of Agriculture in Béla Imrédy's new government. The Lower House elected Gyula Kornis to serve as Speaker. In the history of Speakers, Kornis was a unique person in many respects. By 1938, he had built a notable career as a philosopher, expert of education, university lecturer and full member of the Hungarian Academy of Sciences. As a Piarist monk and Secretary of State, he exercised major influence over the Kuno Klebelsberg educational policy; later, he became an MP. As Kornis wrote in his diary, Imrédy (whom he had taught philosophy) was initially against electing him as Speaker, because Imrédy was worried that Kornis would not be able to steer the government party, which, by that time, had shifted to the right considerably.⁵⁸

Kornis served as Speaker of the House for only six months. In addition to a number of protocol-related tasks, he played a major role in staging a parliamentary coup against Imrédy, which even involved some elements of conspiracy.

The foreign political context of the late 1930s radically transformed Imrédy's political views, who, until then, had been pro-English. Imrédy was thus the next person to attempt a restructuring of the parliamentary system. Following Hitler's example, his goal was to have Parliament grant him authorisation for governing by decree. His attempts failed, but created a schism within the government party. In November 1938, 62 MPs left the party, including Speaker Gyula Kornis and former Speakers Tibor Zsitvay and Sándor Sztranyavszky, which meant that the government party had lost its majority in the Parliament, something that was unprecedented in the Horthy era.⁵⁹ The dissident group exploited the situation to stage a coup against the Prime Minister, and on 23 November, the House voted against him in a matter of the rules of procedure. In a parliamentary system, this equated to deposing the Prime Minister. The fact that Imrédy was not, in fact, deposed only demonstrates that

több szempontból is unikális e tisztségben. 1938-ra komoly tudományos pályát futott be mint filozófus és neveléstudós, egyetemi professzor, az MTA rendes tagja. Piarista szerzetes államtitkárként nagy befolyással volt Klebelsberg Kuno oktatáspolitikájára, majd országgyűlési képviselőként is bekapcsolódott a politikai életbe. Kornis naplója szerint Imrédy – akinek korábban filozófiatanára volt – kezdetben ellenezte házelnökké választását, mert félt, hogy nem tudja majd kézben tartani az addigra erősen jobbra tolódott kormánypártot.⁵⁸

A tudós politikus a Ház élén mindössze hat hónapot töltött. Számos reprezentatív megnyilvánulása mellett komolyabb szerepe házelnökként az Imrédy ellen szervezett – konspiratív mozzanatoktól sem mentes – parlamenti puccs levezénylésében volt.

Az 1930-as évek második felének külpolitikai közege radikálisan átformálta az addig angolbarát Imrédy politikai nézeteit, így ő lett a következő, aki a parlamentáris rendszer átalakítására kísérletet tett. Célja – Hitler példáját követve – az Országgyűlés felhatalmazásának megszerzése volt a rendeleti úton való kormányzásra. Ilyen irányú kísérletei nem jártak sikerrel, viszont a kormánypártban szakadást idéztek elő. 1938 novemberében 62 képviselő lépett ki a pártból, köztük volt Kornis Gyula házelnök, Zsitvay Tibor és Sztranyavszky Sándor exházelnök is. Ezzel, a korszakban példátlan módon, a kormánypárt elveszítette parlamenti többségét.⁵⁹ A helyzetet kihasználva a disszidens csoport puccsot szervezett a kormányfő ellen, és november 23-án, egy ügyrendi kérdésben a Ház leszavazta a miniszterelnököt, ami egy parlamentáris rendszerben a bukással egyenlő. A törvényhozó hatalom súlytalanná válását szemlélteti, hogy ez mégsem történt meg. Horthy támogatásának köszönhetően a kormányfő ekkor már a törvényalkotó intézménnyel szemben is meg tudta őrizni pozícióját.

A kormánypárt válságát a második bécsi döntés oldotta meg. Szükségessé vált ugyanis a visszacsatolt területek parlamenti képviselésének biztosítása, melyet a bonyolult előkészítést igénylő választások helyett a kormány javaslatára úgy oldottak meg, hogy „meghívtak” 17 felvidéki képviselőt az országgyűlésbe, akik a NEP sorait erősítették, ezzel a kormánypárt többsége helyreállt.⁶⁰

Imrédy a felvidéki képviselők bevonulását követően azonnal benyújtotta a honvédelemről szóló törvényjavaslatot, mely többek között lehetővé tette a kormány számára a rendeleti kormányzás bevezetését is háborús veszély esetén.⁶¹

A sikertelen buktatási kísérlet számos disszidens politikai karrierjének vetett véget, köztük Kornis Gyuláénak is, aki december elsején lemondott elnöki tisztéről. Utóda, Imrédy kérésére, a nemrég leköszönt miniszterelnök, Darányi Kálmán lett. Elnökké választása abból a szempontból is különleges volt,

the legislative power was gradually losing its influence. Thanks to Horthy's support, Imrédy managed to keep his position as Prime Minister even when opposed by the legislature.

The crisis of the government party was resolved by the Second Vienna Award, when it became necessary to provide parliamentary representation for the territories re-assigned to Hungary. Instead of elections, which would have required complex preparations, 17 representatives from the Felvidék (Upper Hungary) were “invited” to the National Assembly at the government's recommendation. The new MPs were members of the Party of National Unity (Nemzeti Egység Pártja, NEP), thereby restoring the government majority.⁶⁰

After the arrival of the MPs from the Felvidék, Imrédy immediately submitted a bill on national defence, which would have authorised the government to govern by decree during threat of war, among other changes.⁶¹

The failed coup ended the political career of many dissidents, including Gyula Kornis, who resigned from his position of Speaker on 1 December. At Imrédy's request, Kornis was succeeded by Kálmán Darányi, who had recently resigned as Prime Minister. Darányi's appointment was unusual in multiple ways, one of which was that there was a second candidate for the Speaker's position. As a rule, Speakers were elected unanimously, after preliminary consultations and backroom political bargaining. However, in Darányi's case, only 150 MPs voted for Darány, with 89 voting for Kornis.⁶² Kornis stood for the next elections as a candidate of the opposition. He did not win a single seat and decided to withdraw from political activity.

After the schism in his party, Imrédy attempted to consolidate the right-wing forces. He believed that submitting a second Anti-Jewish Law (which was now formulated on a racial basis) would serve as an adequate platform for that purpose. The second Anti-Jewish Law contained a number of severe restrictions including depriving Hungarian citizens of Jewish origins of their voting rights. Outside the Parliament, Imrédy launched the Movement for Hungarian Life, which he planned to serve as the starting point for a new party. The Governor found Imrédy's dictatorial moves extremely offensive and dangerous (to himself as well). He received support for his attempts to make Imrédy resign from Károly Rassay, who discovered and revealed Imrédy's Jewish origins. When this fact was publicised, Imrédy was left with no option but to resign, which he did on 16 February.

By the time the early elections of 28 and 29 May 1939 came around, they were handled by the Teleki government. This had been the first secret ballot since 1920. As a result of the elections, the presence of extreme right-wing political movements grew even stronger. The largest opposition group (47 seats)

hogy – rendhagyó módon – volt ellenjelölt a tisztségre. A házelnököket a korszakban többnyire egyhangúlag választották meg előzetes egyeztetések és háttéralkuk után, de ebben az esetben (150–89 arányban) megosztottak a szavazatok Darányi és Kornis között.⁶² Kornis a következő választásokon ellenzéki jelöltként már nem jutott mandátumhoz sem, és visszavonult a politikától.

Imrédy a pártszakadás után a jobboldali erők összefogására törekedett, amihez megfelelő platformnak tűnt számára a második, immár faji alapon megfogalmazott zsidótörvény benyújtása, amelynek enyhébb intézkedései közé tartozott a zsidó származású állampolgárok választójogának megvonása. A parlamenten kívül pedig megindította a Magyar Élet Mozgalmat, mely tervei szerint egy új párt kiindulópontja lehetett volna. A kormányzót rendkívül sértette és (önmagára nézve is) veszélyesnek találta Imrédy diktatórikus allűrjeit. A lemondatáshoz Rassay Károly szolgáltatott segítséget, aki kinyomozta Imrédy zsidó származását. Ennek nyilvánosságra hozása megpecsételte sorsát, és február 16-án lemondott.

Az 1939. május 28–29-i előrehozott választásokat már a második Teleki-kormány vezényelte le. Az 1920 óta először történt titkos szavazás eredményeképpen valóban megnövekedett a szélsőséges politikai irányzatok jelenléte a képviselőházban, mégpedig annak jobboldalán. A legnagyobb ellenzéki csoport a különféle – korántsem egységes – szélsőjobboldali pártoké lett összesen 47 mandátummal. A kormánypárt így is kényelmes kétharmados többséget szerzett, a 260-ból 181 mandátumot bírt, de ebből legalább 100 a szélsőjossal kacérkodó és Imrédyt támogató képviselőknek jutott. A Bethlen-féle konzervatív elit ekkorra szinte teljesen eltűnt a képviselőházból.⁶³

A szélsőjobb ilyen arányú megerősödése és az érezhetően közelgő háború hatására Teleki az Országgyűlés megalakulása után villámgyorsan keresztülvitte a házszabályok újbóli szigorítását. Az 1939-es házszabályreform bevezette a „rendkívüli sürgősséggel” való tárgyalás lehetőségét, és egyéb területeken is tovább korlátozta a képviselők szereplési lehetőségeit, valamint strukturálisan is átalakította a tárgyalások rendjét.⁶⁴

Darányi 1939. novemberi halálát követően a képviselőház ismét új elnököt választott Tasnádi Nagy András személyében, aki addig az Igazságügyi Minisztériumot vezette. Teleki tehát felfelé buktatta őt, amikor eltávolította kormányából. Tasnádi, Darányihoz hasonlóan, távol tartotta magát a pártpolitikától. A képviselőházat a második világháború végéig vezette, a nyilas képviselőháznak is elnöke maradt.⁶⁵

Teleki 1940-ben több alkotmánymódosító tervezettel is előállt, melyeket a keresztény hivatásrendiség alapján fogalmazott meg, a turbulenssé váló nemzetközi helyzetben azonban letett ilyen irányú terveiről.⁶⁶ A második világháború alatt a törvény-

consisted of various extreme right-wing parties which were far from unified. Nonetheless, the government party easily secured a two-thirds majority, obtaining 181 seats of the 260. However, about 100 of these 181 seats were held by MPs who were open to right-wing extremism and supported Imrédy. By that time, Bethlen's conservative elite had almost completely vanished from the Lower House.⁶³

Facing the significant growth of the far right and the coming war, Teleki had the Rules of Procedure strengthened immediately after the new National Assembly was in session. The 1939 reform of the Rules of Procedure introduced an option for holding debates of “extreme urgency,” which imposed further restrictions on the MPs' opportunity to make their voice heard. It also made structural changes to the order of debate.⁶⁴

After Darányi's death in November 1939, András Tasnádi Nagy, former Minister of Justice, was elected as Speaker of the Lower House, meaning that Teleki actually promoted him when he removed him from his government. Much like Darányi, Tasnádi steered clear of party politics. He headed the Lower House until the end of World War II and remained Speaker in the era of the Arrow Cross Party as well.⁶⁵

In 1940, Teleki submitted several bills on the amendment of the constitution, drafted on the basis of Christian vocational order but felt it wiser to give up these aspirations, given the turbulent international situation.⁶⁶ During World War II, the role of the legislature was pushed even further into the background. László Bárdossy could still rely on Parliament (for example, when drafting the third Anti-Jewish Law), but his successor, Miklós Kállay mostly only kept up the appearance of activity in the Parliament, to ease the concerns of the government party and the pro-German forces. He asked Horthy for lengthy adjournments of Parliament multiple times, often for months on end, as the majority's shift to the right jeopardised government policies.

After the German occupation, and especially after the Arrow Cross Party's rise to power, the Parliament's role was restricted to formally legitimising the governments and their measures. Members of the left-wing opposition were persecuted by the Gestapo. Many (such as Bethlen) were obliged to go into hiding, and many others were imprisoned. The Sztójay government disbanded the Hungarian Social Democratic Party (Szociáldemokrata Párt), the Independent Smallholders' Party and the Civic Freedom Party (Polgári Szabadságpárt) by decree and suspended the operation of all other parties. The remaining members of the Lower House followed the leaders of the Arrow Cross Party-led government to Sopron, and later to Austria and in fact kept holding (increasingly inconsequential) sittings.⁶⁷

A visszacsatolt Felvidék képviselői az Országházban
1938. december 5-én

MPs from the newly
re-annexed Upper Hungary
(Felvidék) in the House of
Parliament, 5 December 1938

hozás szerepe még jobban háttérbe szorult. Bárdossy László még tudott támaszkodni a parlamentre (például a harmadik zsidótörvény megalkotásakor), de utóda, Kállay Miklós már sok tekintetben csak amolyan látszattervekenységet folytatott az Országgyűlésben a kormánypárt és a németbarát erők megnyugtására. Több ízben kérte Horthyt a parlament működésének hosszabb időre, akár hónapokra történő elnapolására, mert annak egyre inkább jobbra tolódó többsége veszélyeztette a kormány politikáját.

A német megszállást követően és különösen a nyilas hatalomátvétel után a parlament szerepe kimerült a kormányok, illetve intézkedéseik formális legitimálásában. A baloldali ellenzék képviselőit a Gestapo üldözőbe vette, sokan (mint például Bethlen) bujkálni kényszerültek, számos képviselő fogságba került. A Sztójay-kormány a Szociáldemokrata Pártot, a Független Kisgazdapártot és a Polgári Szabadságpártot rendeleti úton feloszlatta, majd az összes párt működését felfüggesztette. A képviselőház és a felsőház maradéka Sopronba, majd Ausztriába is követte a nyilas országvezetést, sőt – egyre inkább tét nélküli – üléseket is tartott.⁶⁷

An analysis of the political structure evolving between the two world wars shows that there was no real balance between the powers; on the contrary, power was increasingly shifting towards the executive. This trend became very marked after Bethlen came to power and only grew more prominent in the 1930s, although in different forms and along different political objectives. At the time, the representatives of international politics in the region were modelling themselves after dictatorial states (as opposed to parliamentary systems). Their number one priority was to guarantee the efficient enforcement of their will.

In Bethlen's system, mainly referred to as "restricted parliamentarism" in the scholarly literature, a key feature of the power system was that the Prime Minister (the head of the government and public administration) and the leader of the hegemonic government party was the same person.⁶⁸ The executive and legislative powers were thus closely intertwined, mutually dependent and concentrated in the hand of a single party. While this was indeed an infringement on the traditional liberal principle of the separation of powers, it is important to note that, along with the growing political role of the parties,

Visszatekintve a két világháború között formálódó politikai struktúrára, nem beszélhetünk a hatalmi ágak között kialakuló egyensúlyról, sokkal inkább fokozatos eltolódásról a végrehajtó hatalom javára. Ez a tendencia igazán markánsan Bethlen hatalomra kerülése után kezdett érvényesülni, majd az 1930-as években más formában és más politikai célok mentén tovább erősödött. Ekkor már a nemzetközi politikai életben sem a parlamentáris, hanem egyre inkább a diktatórikus államok jelentették térségünkben a követendő mintát, és az első számú követelmény az akaratérvényesítés hatékonyságának megteremtése lett.

A szakirodalomban leginkább „korlátozott parlamentarizmusnak” nevezett bethleni hatalmi rendszer egyik fontos jellemzője, hogy a miniszterelnök – aki a kormányzati adminisztráció, a közigazgatás feje – és a hegemon kormánypárt vezetője ugyanaz a személy.⁶⁸ A kormányzati és a törvényhozó hatalmi ág szorosan összefonódott, sőt kölcsönösen függött egymástól, és egy párt kezében összpontosult. Ezáltal valóban csorbult a hatalmi ágak szétválasztásának hagyományos liberális elve, de fontos látni, hogy ez, a pártok politikai szerepének megnövekedésével együtt, a modern parlamentáris rendszerek általános fejlődési sajátossága volt a 19–20. században.⁶⁹

A bethleni struktúrát is ebben a kontextusban érdemes vizsgálni. A miniszterelnököknek elsősorban pártjára kellett támaszkodnia a kormányzásban, ezért létfontosságú volt számára ennek hűsége. A sokféle társadalmi csoportot egybefogó gyűjtőpártban a magyar társadalom egy jelentős részének érdekei artikulálódhattak. A kormányzati döntések, törvényjavaslatok sorsa lényegében az ezek közötti egyeztetés sikerén múlt, aminek elsődleges fóruma a pártértekezlet volt. Ez lényegében egyfajta előparlamentként funkcionált a korszakban.

Az Országgyűlés szerepét mégsem tekinthetjük elhanyagolhatónak, hiszen alapvetően ez adta a kormánypolitika legitimációs bázisát. Ehhez elengedhetetlen volt az ellenzéki pártok jelenléte (ami 1944-ig biztosított is volt) és a nyilvánosság, elsősorban a sajtó útján. A társadalmi nyilvánosság előtt zajló és az ellenzéki kritikának is teret engedő parlamenti munka mederben tartása, hatékonyságának és méltóságának biztosítása pedig az elnök feladata volt. A Horthy-korszak első házelnökeiből azonban nem lett próféta. A bethleni parlamentáris struktúra rendkívül stabilnak bizonyult, kiállta a gazdasági világválság és több diktatórikus alkotmánymódosító tervezet próbáját is, egészen a világháború generálta többéves „rendkívüli helyzet” bekövetkeztéig. A „közsabadságok legutolsó menhelye” azonban nem a házelnöki szék volt.

this was a general feature in the development of modern parliamentary systems in the 19th and 20th centuries.⁶⁹

This is important to keep in mind when analysing Bethlen’s power structures. Above all, the Prime Minister had to rely on his party in governance, meaning that his party’s loyalty was indispensable to him. Collective parties encompassing a broad range of social groups were able to articulate the interests of a significant part of Hungary’s society. In essence, the fate of governmental decisions and bills hinged on the success of consultations between such social groups, with party meeting being the primary forums for such debates. Essentially, party meetings functioned as a form of “pre-parliament” in the Horthy era.

That said, the role of the National Assembly was not negligible, as it formed the foundation for the legitimacy of government policies. This required the presence of opposition parties (which were in fact present until 1944), as well as publicity, mainly through the press. It was the Speaker’s responsibility to steer public parliamentary work (and give the opposition opportunity to present their criticisms) in a proper framework and to ensure efficient and dignified operations. But the first Speaker of the Horthy era did not prove to be a prophet. Bethlen’s parliamentary structure turned out to be extraordinarily stable. It proved able to withstand the Great Depression and several dictatorial bills on amendments of the constitution, until the years-long “emergency” created by World War II. Yet, “the last resort of public freedoms” was not, in fact, the Speaker’s chair.

Notes

- 1 *Nemzetgyűlési napló (Diaries of the Unicameral National Assembly)*. 1920. Vol. I, 3
- 2 Zeidler, Miklós: *A magyar irredenta kultusz a két világháború között (Hungarian Irredentist Cult Between the Two World Wars)*. Budapest, 2002
- 3 Körösi, András – Tóth, Csaba – Török, Gábor: *A magyar politikai rendszer (Hungary’s Political System)*. Budapest, 2003. 53–54
- 4 Püski, Levente: *A Horthy-korszak parlamentje (The Parliament of the Horthy Era)*. Budapest, 2015
- 5 *Ibid.* 165–167
- 6 *A képviselőház házszabályai (The Rules of Procedure of the Lower House)*. 1908. 184–196; *A nemzetgyűlés házszabályai (The Rules of Procedure of the Unicameral National Assembly)*. 1924. 165–183
- 7 *A képviselőház házszabályai (The Rules of Procedure of the Lower House)*. 1908. 189–190
- 8 Püski: *A Horthy-korszak (The Horthy Era)*. 140–143
- 9 *Ibid.* 152, 408
- 10 *Ibid.* 152–53, 396
- 11 As per the Friedrich suffrage decree, 75% of the population over the age of 24 had the right to vote. Romsics, Ignác: *Választójog és parlamentarizmus a 20. századi magyar történelemben (Suffrage and Parliamentarism in Hungary’s*

Jegyzetek

- 1 Nemzetgyűlési napló. 1920. I. kötet. 3.
- 2 Zeidler Miklós: *A magyar irredenta kultusz a két világháború között*. Budapest, 2002.
- 3 Körösenyi András – Tóth Csaba – Török Gábor: *A magyar politikai rendszer*. Budapest, 2003. 53–54.
- 4 Püski Levente: *A Horthy-korszak parlamentje*. Budapest, 2015.
- 5 Uo. 165–167.
- 6 A képviselőház házszabályai. 1908. 184–196.; A nemzetgyűlés házszabályai. 1924. 165–183.
- 7 A képviselőház házszabályai. 1908. 189–190.
- 8 Püski 2015, 140–143.
- 9 Uo. 152., 408.
- 10 Uo. 152–53., 396.
- 11 Az ún. Friedrich-féle választójogi rendelet értelmében a 24 éven felüli lakosság 75%-a szavazhatott. Romsics Ignác: *Választójog és parlamentarizmus a 20. századi magyar történelemben*. In: Uő: *Múltról a mának. Tanulmányok és esszék a magyar történelemről*. Budapest, 2004. 226.
- 12 Képviselőházi irományok 1896. XXV. kötet 267–275.
- 13 Országgyűlési almanach 1905–1906. 367.
- 14 Jónás Károly–Villám Judit: *A magyar országgyűlés elnökei 1848–2002*. Budapest, 2002. 254–255.
- 15 Nemzetgyűlési napló 1920–1922. I. 14.
- 16 Püski 2015, 154.
- 17 Uo. 313–314.
- 18 Uo. 329–341.
- 19 Képviselőházi napló 1920. XII. kötet, 242–243.
- 20 Nemzetgyűlési almanach 1922–26. (Sturm-féle országgyűlési almanach) Szerk. Baján Gyula. Budapest, 1922. 149–150. Ezt a képet alátámasztja több kortárs (pl. Zsitvay Tibor, Lázár Andor) visszaemlékezése is.
- 21 Püski 2015, 407.
- 22 Egy ízben le is mondott elnöki tisztéről, mivel ahhoz nem méltó módon viselkedett – szóváltásba, sőt dulakodásba keveredett egy képviselőtársával. A személyes konfliktus párbajjal végződött, a nemzetgyűlés pedig pár nappal később újra megválasztotta elnöknek. Nemzetgyűlési almanach 1922–1926. Szerk. Lengyel László – Vidor Gyula. Budapest, 1922. 67–68.
- 23 Jónás–Villám 2002, 261.
- 24 1921. XLVII. tc.
- 25 Romsics Ignác: *Bethlen István*. Budapest, 2005. 212–213. A javaslat értelmében Budapest és a nagyobb városok (50 választókörzet) titkosan, a vidék (195 választókörzet) nyíltan szavazott. A választók aránya a 24 éven felüli lakosság körében 75%-ról 58%-ra csökkent.
- 26 Nemzetgyűlési almanach 1922–1926. Szerk. Lengyel László – Vidor Gyula. Budapest, 1922. 67–68.
- 27 Paksy Zoltán: *Választások Bethlen-módra – 1922*. In: Parlamenti választások Magyarországon 1920–2010. Szerk. Földes György – Hubai László. Budapest, 2010. 90–93.
- 28 Jónás–Villám 2002, 262.
- 29 Püski 2015, 147.
- 30 Uo. 164–165.
- 31 Szám szerint 39 esetet. Uo. 261., 264.
- 32 Uo. 266–269.
- 33 A nemzetgyűlés házszabályai 1924. 240–242. §.; Zsitvay Tibor: *Magyarország 1921–1941*. Budapest, 1999. 107–112.
- 34 Romsics 2005, 248.; Zsitvay 1999, 114–128.
- 35 Zsitvay 1999, 98.
- 20th Century History). In: Romsics, Ignác: *Múltról a mának. Tanulmányok és esszék a magyar történelemről* (On the Past for the Present. Studies and Essays on Hungarian History). Budapest, 2004. 226
- 12 Képviselőházi irományok 1896 (Documents of the Lower House, 1896). Vol. XXV, 267275
- 13 Országgyűlési almanach 1905–1906 (Almanac of the National Assembly, 1905–1906), 367
- 14 Jónás, Károly–Villám, Judit: *A magyar országgyűlés elnökei 1848–2002* (Speakers of the Hungarian National Assembly, 1848–2002). Budapest, 2002. 254–255
- 15 Nemzetgyűlési napló 1920–1922 (Diary of the Unicameral National Assembly 1920–1922). I. 14
- 16 Püski 2015, 154
- 17 Ibid. 313–314
- 18 Ibid. 329–341
- 19 Képviselőházi napló 1920 (Diary of the Lower House 1920). Vol. XII, 242–243
- 20 Nemzetgyűlési almanach 1922–26 (Almanac of the Unicameral National Assembly 1922–1926). (Sturm's Almanac of the National Assembly). Ed. Baján, Gyula. Budapest, 1922. 149–150. This observation is supported by the memoirs of several contemporaries (eg. Tibor Zsitvay, Andor Lázár).
- 21 Püski 2015, 407
- 22 At one time, he even resigned from speakership due to his disgraceful behaviour (he entered into a fierce argument, followed by a physical altercation with a fellow MP). The personal conflict ended with a duel. A few days later, the unicameral National Assembly re-elected him Speaker. Nemzetgyűlési almanach 1922–1926 (Almanac of the Unicameral National Assembly 1922–1926). Ed. Lengyel, László – Vidor, Gyula. Budapest, 1922. 67–68
- 23 Jónás–Villám 2002, 261
- 24 Act XLVII of 1921
- 25 Romsics, Ignác: *Bethlen István*. Budapest, 2005. 212–213. According to the bill, Budapest and large towns (50 constituencies) would vote by secret ballot, while rural areas (195 constituencies) would use open ballots. The proportion of citizens with voting rights decreased from 75% to 58% among those over the age of 24.
- 26 Nemzetgyűlési almanach 1922–1926 (Almanac of the Unicameral National Assembly 1922–1926). Ed. Lengyel, László – Vidor, Gyula. Budapest, 1922. 67–68
- 27 Paksy, Zoltán: *Választások Bethlen-módra – 1922* (Elections à la Bethlen, 1922) In: Parlamenti választások Magyarországon 1920–1922 (General Elections in Hungary, 1920–2010). Ed. Földes, György – Hubai, László. Budapest, 2010. 90–93
- 28 Jónás–Villám 2002, 262
- 29 Püski 2015, 147
- 30 Ibid. 164–165
- 31 39 cases, to be exact. Ibid. 261, 264
- 32 Ibid. 266–269
- 33 A nemzetgyűlés házszabályai 1924 (The Rules of Procedure of the Unicameral National Assembly 1924). Sections 240–242; Zsitvay, Tibor: *Magyarország 1921–1941* (Hungary 1921–1941) Budapest, 1999. 107–112
- 34 Romsics 2005, 248.; Zsitvay 1999, 114–128
- 35 Zsitvay 1999, 98
- 36 Ibid. 89
- 37 Püski 2015, 280–292
- 38 Romsics 2005, 250
- 39 Püski 2015, 152–53, 396
- 40 Ibid. 170, 451

- 36 Uo. 89.
- 37 Püski 2015, 280–292.
- 38 Romsics 2005, 250.
- 39 Püski 2015, 152–53., 396.
- 40 Uo. 170., 451.
- 41 *Parlamenti almanach 1922–1926. (Sturm-féle országgyűlési almanach).* Szerk. Baján Gyula. Budapest, 1922. 180–182.
- 42 Romsics 2005, 333.
- 43 Püski 2015, 180–183.
- 44 Romsics 2005, 348–352.
- 45 Zsitvay 1999, 94.
- 46 Vonyó József: *Gömbös Gyula és a hatalom (Gyula Gömbös and Power).* Pécs, 2018. 282–283
- 47 Ibid. 289–295
- 48 Gergely, Jenő: *Gömbös Gyula. Politikai pályakép (Gyula Gömbös. A Political Career Biography).* Budapest, 2001. 242–246
- 49 Romsics 2015, 376
- 50 Of the 170 pro-government MPs, 98 were newly elected. Vonyó, József: *Gömbös Gyula.* Budapest, 2014. 216
- 51 *Gömbös Gyula hatalomra kerülése és kormányzása 1932–1936. Antal István sajtófőnök emlékiratai (Gyula Gömbös's Rise to Power and Governance. Memoirs of István Antal, Head of the Press Office).* Ed. Gergely, Jenő. Budapest, 1998. 405
- 52 *Képviselőházi napló (Diaries of the Lower House),* 1935. Vol. I. 9
- 53 *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 (Kálmán Shvoy's Secret Diary and Memoirs).* Ed. Perneki, Mihály. Budapest, 1983. 150
- 54 Kerepeszki, Róbert: *A „tépelődő gentleman” Darányi Kálmán (The “Pensive Gentleman,” Kálmán Darányi).* Pécs–Budapest, 2014. 63–64
- 55 Pintér István: *A kényszerpályára szavazó ország – 1939 (A Country Voting for a Predetermined Track – 1939).* In: *Parlamenti választások Magyarországon 1920–1922 (General Elections in Hungary 1920–1922).* Ed. Földes, György – Hubai, László. Budapest, 2010. 187–190
- 56 Uo. 185–187.
- 57 Kerepeszki 2014, 108–117.
- 58 Kornis Gyula naplója, MTA Könyvtár és Információs Központ, Kézirattár, Ms 4287/104.
- 59 Részletesen írja le az eseményeket visszaemlékezésében Lázár Andor igazságügy-miniszter. Lázár Andor: *Visszaemlékezéseim.* Budapest, 1995.
- 60 Püski 2015, 43–44.
- 61 1939. évi II. tc. a honvédelemről. 1939 szeptemberétől ezzel rendszeresen éltek is a kormányok.
- 62 *Képviselőházi napló,* 1935. XX. kötet 312.
- 63 Pintér 2010, 206–209.
- 64 Püski 2015, 468–472.
- 65 Jónás–Villám 2002, 299.
- 66 Ablonczy Balázs: *Teleki Pál.* Budapest, 2005. 486–487.
- 67 Püski 2015, 489.
- 68 Romsics 2005, 216.
- 69 Körösenyi–Tóth–Török 2003, 53–54.
- 41 *Parlamenti almanach 1922–1926 (Almanac of the Parliament 1922–1926).* (Sturm's Almanac of the National Assembly). Ed. Baján, Gyula. Budapest, 1922. 180–182
- 42 Romsics 2005, 333
- 43 Püski 2015, 180–183
- 44 Romsics 2005, 348–352
- 45 Zsitvay 1999, 94
- 46 Vonyó József: *Gömbös Gyula és a hatalom (Gyula Gömbös and Power).* Pécs, 2018. 282–283
- 47 Ibid. 289–295
- 48 Gergely, Jenő: *Gömbös Gyula. Politikai pályakép (Gyula Gömbös. A Political Career Biography).* Budapest, 2001. 242–246
- 49 Romsics 2015, 376
- 50 Of the 170 pro-government MPs, 98 were newly elected. Vonyó, József: *Gömbös Gyula.* Budapest, 2014. 216
- 51 *Gömbös Gyula hatalomra kerülése és kormányzása 1932–1936. Antal István sajtófőnök emlékiratai (Gyula Gömbös's Rise to Power and Governance. Memoirs of István Antal, Head of the Press Office).* Ed. Gergely, Jenő. Budapest, 1998. 405
- 52 *Képviselőházi napló (Diaries of the Lower House),* 1935. Vol. I. 9
- 53 *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 (Kálmán Shvoy's Secret Diary and Memoirs).* Ed. Perneki, Mihály. Budapest, 1983. 150
- 54 Kerepeszki, Róbert: *A „tépelődő gentleman” Darányi Kálmán (The “Pensive Gentleman,” Kálmán Darányi).* Pécs–Budapest, 2014. 63–64
- 55 Pintér István: *A kényszerpályára szavazó ország – 1939 (A Country Voting for a Predetermined Track – 1939).* In: *Parlamenti választások Magyarországon 1920–1922 (General Elections in Hungary 1920–1922).* Ed. Földes, György – Hubai, László. Budapest, 2010. 187–190
- 56 Ibid. 185–187
- 57 Kerepeszki 2014, 108–117
- 58 Diary of Gyula Kornis, Library and Information Centre of the Hungarian Academy of Sciences, Manuscripts Archive, Manuscripts Archive, Ms 4287/104
- 59 Andor Lázár, Minister of Justice gives a detailed account of events in his memoirs. Lázár, Andor: *Visszaemlékezéseim (My Memoirs).* Budapest, 1995
- 60 Püski 2015, 43–44
- 61 Act II of 1939 on national defence. From September 1939, the governments would regularly take advantage of this option.
- 62 *Képviselőházi napló (Diary of the Lower House),* 1935. Vol. XX, 312
- 63 Pintér 2010, 206–209
- 64 Püski 2015, 468–472
- 65 Jónás–Villám 2002, 299
- 66 Ablonczy, Balázs: *Teleki Pál.* Budapest, 2005, 486–487
- 67 Püski 2015, 489
- 68 Romsics 2005, 216
- 69 Körösenyi–Tóth–Török 2003, 53–54

Heitler András olajfestménye, 2017

Oil painting by András Heitler, 2017

Rakovszky István

(Bécs [Vienna], 1858 – Nagyselmec [today Liptovská Štiavnica, Slovakia], 1931)

A Nemzetgyűlés elnöke:

1920. február 18. – 1921. július 30.

Politikai pályafutását Liptóban, a megyei ellenzék tagjaként kezdte. Neve az egyházpolitikai küzdelmek kapcsán vált országszerte ismertté. 1896-ban Csorna mandátumával jutott be a képviselőházba, 1918-ig látta el a körzet képviselői tisztségét. 1920–1922 között Veszprém, 1922-től 1926-ig Szécsény képviselője volt.

A századfordulón az ellenzéki Katolikus Néppárt egyik legaktívabb politikusa és nagy tekintélyű vezéregyénisége volt. Heves vérmérsékletű párbajhős, aki nemcsak képviselőtársaival, de a rendőrséggel is konfliktusba került. A parlamenti válság tetőfokán szerveződő, 1905-ben választási győzelmet arató ellenzéki koalíció vezérlőbizottságának tagja lett. 1905–1910 között a képviselőház alelnöke volt, a házszabályokat a legapróbb részletekig ismerte, erélyes alkalmazásuktól nem riadt vissza. Az obstrukcióktól és botrányoktól hangos időszakban erre szükség is volt.

1920 februárjában a független magyar állam első népképviselői parlamentje az ő elnöksége alatt kezdte meg működését. Már bemutató beszédében hangsúlyozta, hogy a házszabályok betartatása mellett különös súlyt fektet a szólásszabadság és az ellenzék jogainak védelmére. Rövid házelnöki időszaka alatt, szenvedélyes természetét fékezve, az üléseket higgadt és pártatlan, határozott fellépéssel vezette. Az instabil belpolitikai helyzetben azonban a kormány lojálisabb magatartást várt tőle. Az ellenzéki interpellációk kapcsán tanúsított türelme megingatta a kormánypárt belé vetett bizalmát, ami 1921. július 30-i lemondásához vezetett.

Rakovszky ettől kezdve hevesen támadta a kormányt, olyannyira, hogy képviselőtársai maguk között „öklelő bölénynek” hívták. Ellenzéki álláspontja elkötelezett legitimizmussal párosult. 1921. szeptember 24-én egy merénylet a képviselőház karzatáról öt lövést adott le Rakovszkyra (személyi sérülés nem történt), vallomása szerint azért, mert királypárti politizálását az országra nézve veszélyesnek tartotta. Pár héttel később, október 21-én IV. Károly második visszatérési kísérlete során a volt házelnök Sopronban fogadta a volt uralkodót, a puccskísérletben, illetve annak előkészítésében tevékenyen részt vett. Károly a miniszterelnöki posztot szánta Rakovszkynak, de a bársonyszék helyett letartóztatásba került. Parlamenti mandátumát megtarthatta, 1926-ig, összesen csaknem 30 éven át volt a Tisztelt Ház tagja.

Speaker of the unicameral National Assembly:

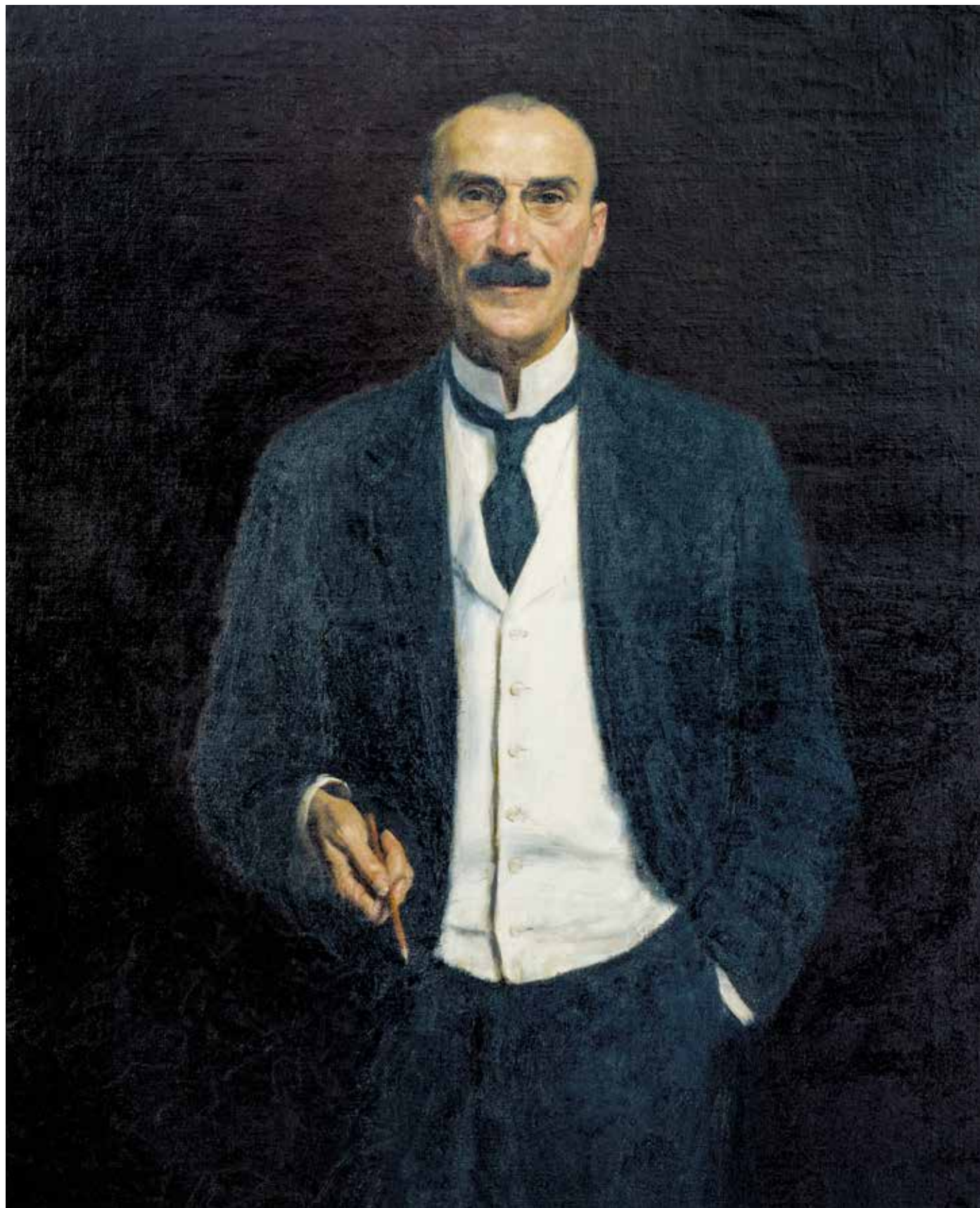
18 February 1920 – 30 July 1921

His political career began in Liptó (today Liptov, Slovakia), as a member of the county's opposition. His name became widely known in connection with the ecclesiastical political fights. In 1896, he won a seat in the Lower House, representing Csorna, which he retained until 1918. He was an MP for Veszprém between 1920 and 1922 then for Szécsény between 1922 and 1926.

At the turn of the century, he was one of the most active and respected politicians in the opposition's Catholic People's Party. He was a short-tempered man, often challenging others to duels and was involved in a number of conflicts not only with his fellow MPs but also with the police. He became a member of the Directing Committee of the Allied Opposition, a coalition established during the peak of the parliamentary crisis, which ended up winning the 1905 elections. Between 1905 and 1910, he served as Deputy Speaker of the Lower House. He was thoroughly familiar with the Rules of Procedure, down to the smallest details, and was not afraid to use firm measures when necessary. This was certainly needed at a time when obstructionism and scandals were rampant.

In February 1920, Hungary's first parliament by popular representation began its sessions, with him as Speaker. Even in his inaugural speech, he stressed that while he would ensure that the Rules of Procedure were adhered to, he also pledged to defend freedom of speech and protect the rights of the opposition. During his short tenure as Speaker, he did a fine job of keeping his temper under control, chairing the sittings with a calm, collected, fair, yet firm hand. The government, however, expected more loyalty from him during this turbulent era of domestic politics. His patience regarding the opposition's interpellations undermined the government party's trust in him, which led to his resignation on 30 July 1921.

From that point onward, Rakovszky became an acerbic critic of the government, so much so that his fellow MPs gave him the nickname “the charging buffalo.” His opposition beliefs were coupled with a strong commitment to legitimacy. On 24 September 1921, an assassin fired five shots at Rakovszky from the gallery of the Lower House Chamber (nobody was hurt). According to the would-be-murderer's own testimony, he believed that Rakovszky's monarchist politics would endanger the country. A few weeks later, on 21 October, the former Speaker welcomed Charles IV in Sopron, during the monarch's second attempt to return to Hungary. Rakovszky was actively involved in the preparation and execution of the attempted coup. Charles planned to make Rakovszky Prime Minister, but instead of the velvet chair, he found himself arrested. He was allowed to keep his seat; thus, he remained a member of the Honourable House for almost 30 years, until 1926.

Glatz Oszkár olajfestménye, 1923

Oil painting by Oszkár Glatz, 1923

Gaál Gaszton

(Székesfehérvár, 1868 – Balatonboglár, 1932)

A Nemzetgyűlés elnöke:

1921. augusztus 12. – 1922. január 21.

1922. január 26. – 1922. június 19.

1922. június 22. – 1922. augusztus 16.

Speaker of the unicameral National Assembly:

12 August 1921 – 21 January 1922

26 January 1922 – 19 June 1922

22 June 1922 – 16 August 1922)

A Mosonmagyaróvári Gazdasági Akadémia elvégzése után több nagybirtokon szerzett gyakorlatot, majd balatonboglári családi gazdasága igazgatásával foglalkozott. Politikai pályafutása a Somogy vármegyei közéletben kezdődött. 1906-ban került be először a képviselőházba, ekkor is, majd 1920-tól 1931-ig az összes választáson Lengyeltóti mandátumával.

Gaál mint a kisgazdapárt vezéregyénisége és az agrárérdekek védelmezője az egész Ház elismerését kivívta puritán életvitelével és becsületességével. 1921. augusztus 12-e és 1922. augusztus 8-a között töltötte be a Nemzetgyűlés elnöki tisztét. Ebben a minőségében szigorú, de a házszabályokat liberálisan értelmező, pártatlan, a kormány és az ellenzék közötti megegyezést személyes közreműködésével is mindig támogató, nagy tekintéllyel bíró politikus volt. Több szempontból is kivételnek számított a Horthy-kori házelnökök sorában: nem volt jogász végzettsége, és elnökségét nem előzte meg alelnöki ténykedés.

Aktív és szellemes tagja volt az Országgyűlésnek, amiről beszédei és a parlamenti jegyzőkönyvekben rögzített közbeszólásai is tanúskodnak. Ez utóbbi szokásáról csak arra az időre mondott le, amíg az elnöki pulpituson tartózkodott, amint tisztét átadta valamelyik alelnöknek, képviselői habitusa riposoztózásra készítette. Egy alkalommal Andrassy Gyula így volt kénytelen figyelmeztetni őt: „Méltóztassék, t. képviselőtársam, bár most nem elnököl, megfontolni azt, hogy holnap kötelessége lesz a rendet fenntartani, és ha ilyen példát ad, akkor erre képtelen lesz.” Gaál Gaszton leleményességét mutatja, hogy 1922. február 15-én úgy adott esélyt a választójogi törvény elfogadásának még a Nemzetgyűlés feloszlása előtt, hogy megállította az Országház óráit. Nem rajta múlt, hogy a jogszabály – ekkor – nem született meg.

Elnöklete alatt került napirendre a Habsburg-ház trónfosztása. Ahogy az Egységes Párt létrehozásában, a mérsékelt földreform végrehajtásában és a választójog kérdésében, ebben is támogatta Bethlen István miniszterelnököt. A kormány mezőgazdaságot sújtó adópolitikájával viszont nem értett egyet, ezért 1922 augusztusában lemondott elnöki tisztéről, és a kormánypártból is kilépett. 1931-ben bekövetkezett haláláig ellenzékben politizált, 1930-tól a Független Kisgazdapárt elnökeként.

Gaál Gasztont a Ház különleges tisztelete övezte, ennek jele volt az is, hogy 1934-ben – Apponyi Albert és Tisza István mellett – az ő képviselői ülőhelyén is bronz emléklapot helyeztek el.

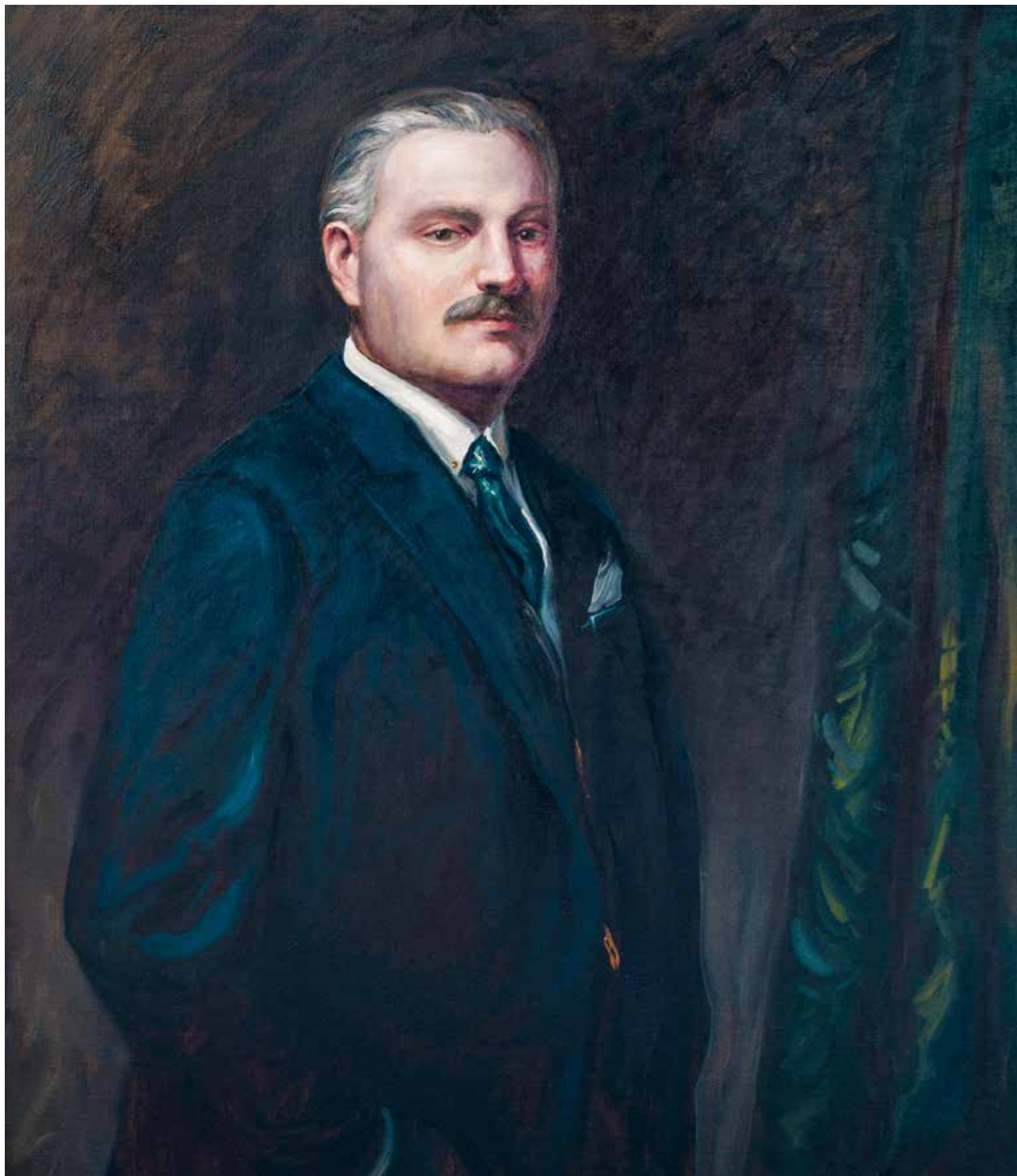
After graduating from the Agricultural Academy of Magyaróvár and gaining work experience on various estates, he began managing the family farm in Balatonboglár. His debut in politics was in Somogy county. He won a seat in the Lower House for the first time in 1906 then in all subsequent terms between 1920 and 1931, consistently representing Lengyeltóti.

As a leading figure of the Independent Smallholders' Party, and an MP safeguarding agricultural interests, Gaál earned the respect of the entire House with his puritan lifestyle and honesty. He served as Speaker of the unicameral National Assembly between 12 August 1921 and 8 August 1922. He was a strict but fair Speaker and a highly respected politician who interpreted the Rules of Procedure liberally and was always ready to personally intervene when an agreement needed to be reached between the government and the opposition. In many respects, he was an exception among Horthy-era Speakers: he did not have a law degree, nor did he serve as Deputy Speaker before becoming Speaker.

He was an active and entertaining member of the National Assembly, as evidenced by his snappy commentary, recorded in his speeches and in the minutes of the sessions. He refrained from these cutting remarks only for the periods he spent on the Speaker's podium. The moment one of the Deputy Speakers took over chairing the sittings, Gaál was ready to respond with brilliant ripostes as an MP. Gyula Andrassy was obliged to warn him once, as follows: "Would the Honourable Member please remember that although he is not chairing this sitting, he will have to keep order in the House tomorrow, and this will prove to be impossible if he persists in setting such an example." A good illustration of his ingenuity is the incident of 15 February 1922, when he made time for the adoption of the electoral law before the dissolution of the unicameral National Assembly by having the clocks of the House of Parliament stopped. As it happens, the bill was not passed at that time, but that was hardly his fault.

It was during his tenure as Speaker that the House debated the dethronement of the Habsburg dynasty. He supported Prime Minister István Bethlen in this issue, much like he did regarding the establishment of the Unity Party and the question of suffrage. He disagreed, however, with the government's policy on taxing the agricultural sector. As a result, he resigned as Speaker in August 1922, also leaving the government party. He remained in the opposition until his death in 1931, serving as chairman of the Independent Smallholders' Party from 1930.

Gaszton Gaál earned a great deal of respect from the House. As proof of this, a bronze commemorative plaque was placed on his seat as MP in 1934, along with the seats of Albert Apponyi and István Tisza.

Heitler András olajfestménye, 2017

Oil painting by András Heitler, 2017

Scitovszky Béla

(Budapest, 1878 – Budapest, 1959)

A Nemzetgyűlés elnöke:

1922. augusztus 18. – 1926. október 18.

Scitovszky Béla politikus családban nevelődött: apja, Scitovszky János Nógrád megyei alispán és országgyűlési képviselő, testvére, Tibor külügyminiszter és felsőházi tag volt. Jogi tanulmányai végeztével államtudományi doktorátust szerzett. Pályája Nógrád vármegyéből indult. Közigazgatási tisztviselőként aktív közeleti tevékenységet is folytatott. Számos szociális, oktatási, iparfejlesztési, szövetkezeti és társasági jellegű kezdeményezés fűződik a nevéhez.

A képviselőházba 1910-ben Nagyszécsény mandátumával került be, 1917 júliusától a Ház feloszlatásáig az alelnöki tiszteletet is betöltötte. 1920-ban nem jutott mandátumhoz, ám 1922-től 1935-ig egyhuzamban Balassagyarmat képviselője volt.

Házelnökké 1922 augusztusában választották meg, s ebben nagy szerepe volt Bethlen István miniszterelnöknek, aki súlyt fektetett arra, hogy a törvényhozás munkáját immár hozzá személyesen is közel álló, megbízható elnök vezesse. Scitovszky több mint négy évig töltötte be a hivatalát, és ez alatt az idő alatt volt alkalma bizonyítani lojalitását. A házszabályok alkalmazásában elődei liberális stílusa helyett a szigor részesítette előnyben. Számos kényes ügy tárgyalásánál elnökölt – például a frankhamisítási botrányánál és a választójogi törvény vitájánál –, ahol a szigor mellett higgadtságára, jóindulatára és tárgyalókészségére is szükség volt. Neki kellett úrrá lennie a Horthy-korszak legsúlyosabb parlamenti incidensén, amikor az ellenzék egy korrupciós ügy kapcsán a miniszterelnököt hamis tanúzással vádolta. A kaotikus jelenetekkel tarkított vita csaknem nyolc órán át zajlott, s eközben az elnök 15 képviselőt karhatalommal távolított el az épületből.

Scitovszky nevéhez kötődik az Országház első komolyabb felújítása. Több értékes műtárgyat csináltatott, illetve hozatott a termekbe (köztük Munkácsy Mihály Honfoglalás című festményét), és ő alapította meg az Országgyűlési Múzeumot is.

1926-ban belügyminiszterré nevezték ki, e tisztelet a Bethlen-kormány lemondásáig, 1931-ig megtartotta. Ebben a minőségében is számos jelentős intézkedést vitt véghez, többek között a régóta húzódó közigazgatási reformot és Budapest közigazgatásának átszervezését. 1931–1935 között még vállalt képviselői mandátumot, ezt követően azonban visszavonult a politikai élettől.

Speaker of the unicameral National Assembly:

18 August 1922 – 18 October 1926

Béla Scitovszky grew up in a family of politicians: his father, János Scitovszky was a deputy lieutenant and an MP of Nógrád county, while his brother Tibor was Minister of Foreign Affairs and a member of the Upper House. After his studies in law, he graduated with a doctorate in political science. He started his career in Nógrád county. He was active as a public administration official. He was involved in numerous initiatives in social affairs, education, industrial development, cooperatives and business companies.

He was elected to the Lower House in 1910, as an MP for Nagyszécsény. From July 1917, he served as Deputy Speaker until the dissolution of the House. He was unable to gain a seat in 1920 but was re-elected from 1922 to 1935 as an MP for Balassagyarmat.

He was elected Speaker in August 1922, mostly with the assistance of Prime Minister István Bethlen, who wanted to make sure that the legislative activities would be overseen by a Speaker he could personally rely on. Scitovszky held this position for four years and had ample opportunity to prove his loyalty. When it came to applying the Rules of Procedure, he preferred a stricter approach, as opposed to the liberal style of his predecessors. He chaired debates on many difficult issues, such as the franc forgery scandal and the debate on electoral law. He needed to be strict, but also level-headed, kind and willing to negotiate. He had to navigate the most controversial parliamentary incident of the period when the opposition accused the Prime Minister of giving false testimony in a corruption case. The debate lasted eight hours and was interspersed with chaotic scenes, during which the Speaker had to have 15 MPs removed from the building by force.

The first major renovation of the House of Parliament is also linked to Scitovszky. He had some valuable artefacts commissioned for or brought into the halls (including Mihály Munkácsy's painting, "The Conquest") and also founded the Museum of the National Assembly.

In 1926 he was appointed Minister of the Interior, a position he held until 1931, when the Bethlen government resigned. He introduced a number of important measures as minister, including the long-awaited public administration reform and the reorganisation of Budapest's public administrative system. He was an MP for one more term from 1931 to 1935 then withdrew from politics.

Heitler András olajfestménye, 2017

Oil painting by András Heitler, 2017

Zsitvay Tibor

(Pozsony [today Bratislava, Slovakia], 1884 – Alpnachdorf, Svájc, 1969)

A Nemzetgyűlés elnöke:

1926. október 19. – 1927. január 28.

A képviselőház elnöke:

1927. január 31. – 1929. február 5.

Speaker of the unicameral National Assembly:

19 October 1926 – 28 January 1927

Speaker of the Lower House:

31 January 1927 – 5 February 1929

A jogi diploma és a doktorátus megszerzését követően – nemzetgyűlési elnökké választásáig – ügyvédként praktizált. Kecskemét, illetve Rétság képviselőjeként 1920-tól 1939-ig megszakítás nélkül tagja volt a parlamentnek, melynek 1924-ben alelnöke, 1926 októberében, mindössze 41 évesen, elnöke lett. E tisztség betöltői közül ő volt az első, aki nem a dualizmus parlamentjében kezdte pályáját. Emlékiratai szerint már alelnöki megválasztása is „Bethlen inspirációjára” történt.

A képviselők „viharelnöknek” nevezték, amit a házszabályok szigorú betartásával érdemelt ki. Elnökként a kormányhoz mindenkor lojális volt, mégis bírta az ellenzék bizalmát. Már képviselőként bebizonyította ugyanis, hogy mentelmi és más vitás ügyekben pártatlan és igazságos. Tudatosan törekedett jó viszonyt és személyes kapcsolatot fenntartani az ellenzéki képviselőkkel is, ezért rendszeresen ellátogatott az ún. „farkastanyára”, az Országház ellenzéki folyosójára. Válságos helyzetekben gyakran őt kérték fel közvetítőnek a pártok között.

Ő volt a Nemzetgyűlés utolsó elnöke, irányításával tárgyalta le a Ház a felsőházi törvényt, melyet személyesen is üdvözölt, benne Magyarország „ősi” alkotmányos hagyományainak feltámadását látta. Az 1927-ben összeülő, immár kétkamarás parlament képviselőháza ismét őt választotta elnökévé. A Ház az ő irányításával alkotta meg többek között a külföldi magyar intézetekről, a kötelező öregségi-, illetve a betegségi és baleset-biztosításról, a numerus clausus módosításáról, március 15-e nemzeti ünnepé nyilvánításáról szóló törvényeket, és az 1928-as új házszabályokat is.

Elnöksége idején nyitották meg az Országgyűlési Múzeumot, de gondja volt arra is, hogy a parlamenti őrségnek új, díszes, a '48-as huszártiszteket imitáló egyenruhát csináltasson. Kezdeményezte, hogy a képviselők évente közös lelkigyakorlaton vegyenek részt.

1929-ben Bethlen István meghívta kabinetjébe az igazságügyi tárca élére, s ő ezt a tisztséget Károlyi Gyula kormányában is megtartotta. 1934-ben Gömbös Gyula a Nemzeti Egység Pártja fővárosi szervezétének kiépítését bízta rá. 1938-ban ő volt az Imrédy Béla megbuktatásáért küzdő képviselőcsoport egyik vezetője. Az 1939-es választáson, immár ellenzékiént, nem jutott be a parlamentbe. 1945-ben Svájcba emigrált.

He graduated in law and obtained a doctorate then practiced law before becoming Speaker of the unicameral National Assembly. He held a seat in Parliament continuously from 1920 to 1939, representing first Kecskemét then Rétság. He was elected Deputy Speaker in 1924 then Speaker in October 1926, at the age of 41. He was the first Speaker not to start his career in the National Assembly of the Dualist era. He wrote in his memoirs that he was appointed as Deputy Speaker on “Bethlen’s inspiration”.

He earned the nickname “chairman of the storm,” alluding to his strict adherence to the Rules of Procedure. As Speaker, he was always loyal to the government but also earned the trust of the opposition. This was due to the fact that he had already demonstrated his unbiased, fair approach to issues of immunity and other such disputes as an MP. He made a conscious effort to have good rapport and a working personal relationship with opposition MPs. To achieve this, he would regularly visit the corridor of the House frequented by opposition members, referred to as the “wolves’ den.” He was often asked to mediate between the parties in critical situations.

Zsitvay was the last Speaker of the unicameral National Assembly, chairing the sittings where the Act on the Upper House was debated. He personally welcomed the adoption of the Act as a revival of Hungary’s “ancient” constitutional traditions. He was re-elected as Speaker of the Lower House in the new bicameral Parliament, convened in 1927. A great deal of new legislation was passed with him as Speaker, including the Act on Hungarian Institutions Abroad, the Act on Compulsory Insurance for Old Age, Disability, Widowhood and Orphanage, the act on the amendment of the numerus clausus regulations, the act on declaring 15 March, the outbreak of the 1848 revolution a national holiday, as well as the new Rules of Procedure adopted in 1928.

The Museum of the National Assembly opened its doors during his tenure as Speaker. Zsitvay also made sure that the members of the Parliamentary Guard received a new, decorative uniform, reminiscent of the uniform of the 1948 hussar officers. At his initiative, MPs were permitted to participate in joint spiritual exercises every year.

In 1929, István Bethlen assigned him the post of Minister of Justice in his cabinet, which Zsitvay retained in the subsequent government as well led by Gyula Károlyi. In 1934, Gyula Gömbös entrusted him with establishing the Budapest section of the Party of National Unity. In 1938, he was one of the leaders of the parliamentary group seeking to force the resignation of Prime Minister Béla Imrédy. He ran as an opposition candidate in the 1939 elections but failed to obtain a seat. In 1945, he emigrated to Switzerland.

Heitler András olajfestménye, 2017

Oil painting by András Heitler, 2017

Almásy László

(Jászberény, 1869 – Budapest, 1936)

A képviselőház elnöke:

1929. február 7. – 1931. július 20.

1931. július 22. – 1935. április 29.

Speaker of the Lower House:

7 February 1929 – 20 July 1931

22 July 1931 – 29 April 1935

A jogi diploma és doktorátus megszerzése után Almásy László Jász-Nagykun-Szolnok megyében vállalt hivatalát, emellett élénken részt vett a megyei pártéletben, előbb a Szabadelvű Párt, majd a Nemzeti Munkapárt híveként. Ez utóbbi megszervezésében és irányításában országos szinten is komoly szerepe volt. Tisza István közvetlen munkatársa, lelkes híve, majd a miniszterelnök halála után a Tisza-kultusz egyik fő ápolója volt. 1910–1918 között Szentendre parlamenti képviselője volt. Nemcsak a párt-, de a közéletben is kiváló szervező volt, választókerülete érdekében is sokat tett. Munkája elismerését jelzi, hogy számos település választotta díszpolgárává, és róla nevezték el az 1914-ben felavatott tahitófalu Duna-hidat.

A világháború után, 1922-ben tért vissza a politikai életbe, az Egységes Párt programjával lett Pomáz képviselője. Szervezői tehetségével Bethlen István is számolt, 1923-ban – Gömbös Gyula helyére – őt hívta meg az Egységes Párt ügyvezető alelnöki, később elnöki posztjára. 1929-től volt a képviselőház elnöke, tiszteiben az 1931-ben összeülő parlament is megerősítette. Az 1935-ös választások után feltehetően csak betegsége miatt nem vállalta újra a megbízatást.

A Horthy-korszakban a leghosszabb ideig, több mint hat éven át viselte a második legmagasabb közjogi méltóságot, az Országgyűlési Almanach szerint „az összes pártok általános tisztelete és ragaszkodása közepette”. Vezetése alatt tárgyalta a Ház – hogy csak néhányat említsünk – a kartell törvényt, a kormányzói jogkör kiterjesztéséről és a középiskoláról szóló törvényeket. Nagy gondot fordított a Képviselőházi Könyvtár fejlesztésére, két új olvasótermet is kialakított.

„Mint házelnök, mindig nagy körültekintéssel törekedett a parlamenti tárgyalások nyugalmának és nívójának megőrzésére. Elnöki működése során, jóllehet nem egyszer okoztak nehéz helyzetet a heves jelenetekhez vezető politikai szenvedélyek, mindig megőrizte tárgyilagosságát s ezzel megszerezte a pártok bizalmát” – írta róla az Országgyűlési Almanach. Népszerűségét, tapintatos és a konfliktusokat jól kezelő habitusát sejteti az is, hogy a képviselők közötti lovagias ügyek, azaz – az 1923-tól törvényileg tiltott – párbajok elintézéséhez rendszerint őt kérték fel segédnek.

After graduating with a law degree and a doctorate, László Almásy took a job in public administration in Jász-Nagykun-Szolnok county, where he became actively involved in local party politics, first as a member of the Liberal Party then later representing the National Party of Work. He played an important role in the national organisation and leadership of the National Party of Work. He was a close colleague and loyal supporter of István Tisza and was one of the most active proponents of Tisza's cult of personality after the Prime Minister's death. He was MP for Szentendre between 1910 and 1918. He had excellent organisational skills, which served him well not only within the party, but also in his public life, representing the interests of his constituency. As acknowledgement, he became an honorary citizen of numerous settlements. The Danube bridge in Tahitófalu, christened in 1914, was also named after him.

Following World War I, he returned to politics in 1922, becoming an MP of the Unity Party for Pomáz. István Bethlen also relied on Almásy's organisational skills when appointing him first as acting deputy chairman and later chairman of the Unity Party in 1923, replacing Gyula Gömbös. He served as Speaker of the Lower House from 1929 and was re-elected by the newly convened House in 1931. The position was once again offered to him after the 1935 elections, but he turned it down, presumably due to his poor health.

He held the second highest public office for the longest period during the Horthy era, being “generally admired and supported by all parties” for over six years, according to the Almanac of the National Assembly. He chaired many important debates in the House, including the antitrust bill, the bill on extending the powers of the governor, as well as the bill on secondary schools, to name but a few. He was greatly devoted to developing and expanding the Lower House Library, adding two new reading rooms.

“As Speaker, he always took great care to preserve the dignity and high standard of parliamentary debates. When acting as Speaker, he would always remain objective, earning the trust of all parties, even though he often had to handle difficult situations, with passionate political ideas leading to tempestuous scenes,” as the Almanac of the National Assembly describes his work. His popularity, tact, and ability to manage conflicts was evident in just how often he was asked to act as second in duels – which were illegal after 1923 – to settle affairs of honour between members of the House.

Szemerey Zoltán olajfestménye, 1937

Oil painting by Zoltán Szemerey, 1937

Sztranyavszky Sándor

(Balassagyarmat, 1882 – Nógrádmárcal, 1942)

A képviselőház elnöke:
1935. május 1. – 1938. május 17.

Speaker of the Lower House:
1 May 1935 – 17 May 1938

Jogot tanult, megszerezte az államtudományok doktora címet. Közéleti szereplése Nógrád vármegyében indult, 1912 és 1918 között Balassagyarmat, 1927-től 1939-ig pedig Salgótarján, majd Szirák mandátumával volt parlamenti képviselő.

Pályája kezdetén kitűnt agilitásával, jó szervezőkészségével, határozottságával és megbízhatóságával, amivel nemcsak Tisza István, de később Bethlen István és Gömbös Gyula bizalmát is megnyerte. Három ízben bízták rá parlamenti választások lebonyolítását: 1926-ban, 1931-ben és 1935-ben, és ő egyik alkalommal sem riadt vissza a kormányzati nyomásgyakorlás különféle formáinak alkalmazásától. A választási kampányoktól és az agitációtól annak ellenére sem idegenkedett, hogy 1913-ban egy időközi választási gyűlésen a felbőszült ellenzéki tömeg szó szerint félholtra verte.

1922-ben Bethlen Nógrád és Hont vármegye főispánjának nevezte ki, 1926-tól volt belügyminisztériumi államtitkár. Mindkét minőségében sokat tett az észak-magyarországi ipari régióért.

Államtitkári posztjáról a kormányzó 1931-ben felmentette, a kormány válságkezelési programjából kiábrándulva még ebben az évben elhagyta a kormánypártot is. Valószínűleg ekkor romlott meg a viszonya Bethlennel, akinek azelőtt feltétlen híve volt. 1932-től már az új miniszterelnök, Gömbös Gyula legbelső támogatói körében tűnt fel, oroszlánrészt vállalt az új névre keresztelt kormánypárt radikális átszervezésében, amelynek elnöke is volt 1935-ig, házelnöki megbízatásáig.

„Sándor cár” – ahogy szűk baráti köre nevezte – házelnöki köszöntőjében a házszabályok szigorú betartatásáról, a munkatempó felgyorsításáról, a parlamentarizmus válságáról, sőt „új ösvényekről” és „rendkívüli faladatokról” beszélt. Az 1935-ös választásokon a parlamentbe került újoncok, a szélsőjobboddallal kacérkodó ún. „Gömbös-fiókák”, vagy ahogy magukat nevezték, a „viharsarok” megfékezésében – párttársai szerint – nem volt igazán erélyes.

Sztranyavszky 1938 májusában földművelésügyi miniszterré avaszt Imrédy Béla kormányában, ám e tisztet csupán a novemberi kormányátalakításig töltötte be. Pár nappal menesztése után az Imrédyt diktatórikus törekvései miatt megbuktatni készülő parlamenti csoport élére állt.

He studied law, graduating with a doctorate in political science. He entered the political scene in Nógrád county, serving as an MP for Balassagyarmat between 1912 and 1918 then Salgótarján and later Szirák between 1927 and 1939.

He swiftly made a name for himself as an energetic, self-confident and reliable politician with excellent organisational skills, which earned the trust of not only István Tisza but subsequently István Bethlen and Gyula Gömbös as well. He was put in charge of organising the parliamentary elections on three occasions: in 1926, 1931 and 1935. All three times, he proved more than willing to utilise various forms of pressure on behalf of the government. He was eager to participate in election campaigns and canvassing, despite having been nearly beaten to death by an angry opposition mob during the midterm elections of 1913.

In 1922, Bethlen appointed him lord-lieutenant of Nógrád and Hont counties. He served as Secretary of State for the Ministry of the Interior from 1926. Both of these positions allowed him to do a great deal to help the industrial region of Northern Hungary.

In 1931, the governor relieved him from his position of Secretary of State. Disillusioned with the government's crisis management programme, he left the government party in the same year. This is probably when his relationship with Bethlen, of whom he had been a loyal supporter, began to deteriorate. From 1932, he could be seen among the inner circle of supporters of the new Prime Minister, Gyula Gömbös, playing a crucial part in the radical reorganisation of the renamed government party. He served as chairman of the party until 1935, when he was appointed Speaker.

In his inaugural speech, “Tsar Alexander” – as he was called by his closest friends – pledged to enforce strict adherence to the Rules of Procedure and to speed up the work done by the House, while also calling attention to the crisis of parliamentarism and even mentioning “new paths” and “extraordinary tasks.” According to his fellow party members, Sztranyavszky did not take a strong enough line against the group of new MPs who had gained their seats in the 1935 elections and were entertaining far-right ideas, the so-called “Gömbös hatchlings” or “viharsarok” (“tempest corner”) as they preferred to call themselves.

In November 1938, however, he headed the parliamentary group aiming to oust Béla Imrédy because of his dictatorial aspirations, this time acting not as Speaker, but as Minister of Agriculture, a post he was granted in May 1938. The Prime Minister was indeed ousted, although this took several more months to accomplish. However, this move cost Sztranyavszky his political career.

Heitler András olajfestménye, 2017

Oil painting by András Heitler, 2017

Kornis Gyula

(Vác, 1885 - Budapest, 1958)

A képviselőház elnöke:

1938. május 20. - 1938. december 1.

A képviselőházi elnökök sorában egyedi a tudomány világából érkező Kornis Gyula pályája. Piarista szerzetesként a rend budapesti gimnáziumában kezdett tanítani, majd 1914-től a pozsonyi egyetemen oktatott filozófiát, megszervezte a bölcsészkart, amelynek első dékánja is volt. A Magyar Tudományos Akadémia már 1916-ban tagjává választotta. Trianon és az első világháborút követő forradalmak hatására érdeklődése a pedagógia, illetve az oktatáspolitikára fordult, ezekre a válságos helyzet kezelésének eszközeiként tekintett. A budapesti egyetemen immár pedagógiát is tanított, később itt is dékán, majd rektor lett.

A két világháború között uralkodó keresztény-nemzeti, konzervatív eszme programjának megfogalmazásában jelentős szerepe volt. Nagy hatást gyakorolt Klebelsberg Kuno művelődéspolitikájára, különösen az oktatásügyi reformok terén. Nem csak programadó írásaival segítette a minisztert, hanem gyakorlati munkájával is: 1927-1931 között a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium államtitkára, 1926-1933 között az Országos Közoktatási Tanács vezetője volt.

Politikusként 1931-től 1939-ig működött, Vácról került a képviselőházba a kormánypárt színeiben. 1935-től az Országgyűlés alelnöke, 1938 májusától decemberig elnöke volt. E rövid periódus alatt számos reprezentatív feladatot kellett ellátnia: méltatta Horthy Miklóst 70. születésnapján, és megemlékezett a Felvidék egy részének visszacsatolásáról is.

Amikor Imrédy Béla megkísérelte bevezetni a rendeleti kormányzást, Kornis mintegy 60 kormánypárti képviselővel, köztük Sztranyavszky Sándor és Zsitvay Tibor volt házelnökökkel együtt kilépett a kormánypártból. Házelnökként jelentős szerepe volt abban, hogy a parlamenti többség nélkül maradt miniszterelnököt a képviselők leszavazták.

Az akció azonban - Horthynak köszönhetően - nem vezetett a kormány menesztéséhez, így Kornisnak kellett lemondania tisztségéről. Pár hónap múlva ellenzéki politikusok nyomozása folytán fény derült Imrédy zsidó származására, s végül ebbe bukott bele a zsidótörvények megszületésénél bábáskodó politikus. Az új miniszterelnökkel, Teleki Pállal Kornis megkísérelt kiegyezni, de elutasításra talált. Bár 1942-1944 között az MTA képviselőjeként a felsőház tagja volt, ezután már döntően tudományos munkásságára koncentrált. 1945-1946-ban az Akadémia elnöke volt, majd a kommunista hatalomátvétel után minden közéleti funkciójától megfosztották és kitelepítették.

Speaker of the Lower House:

20 May 1938 - 1 December 1938

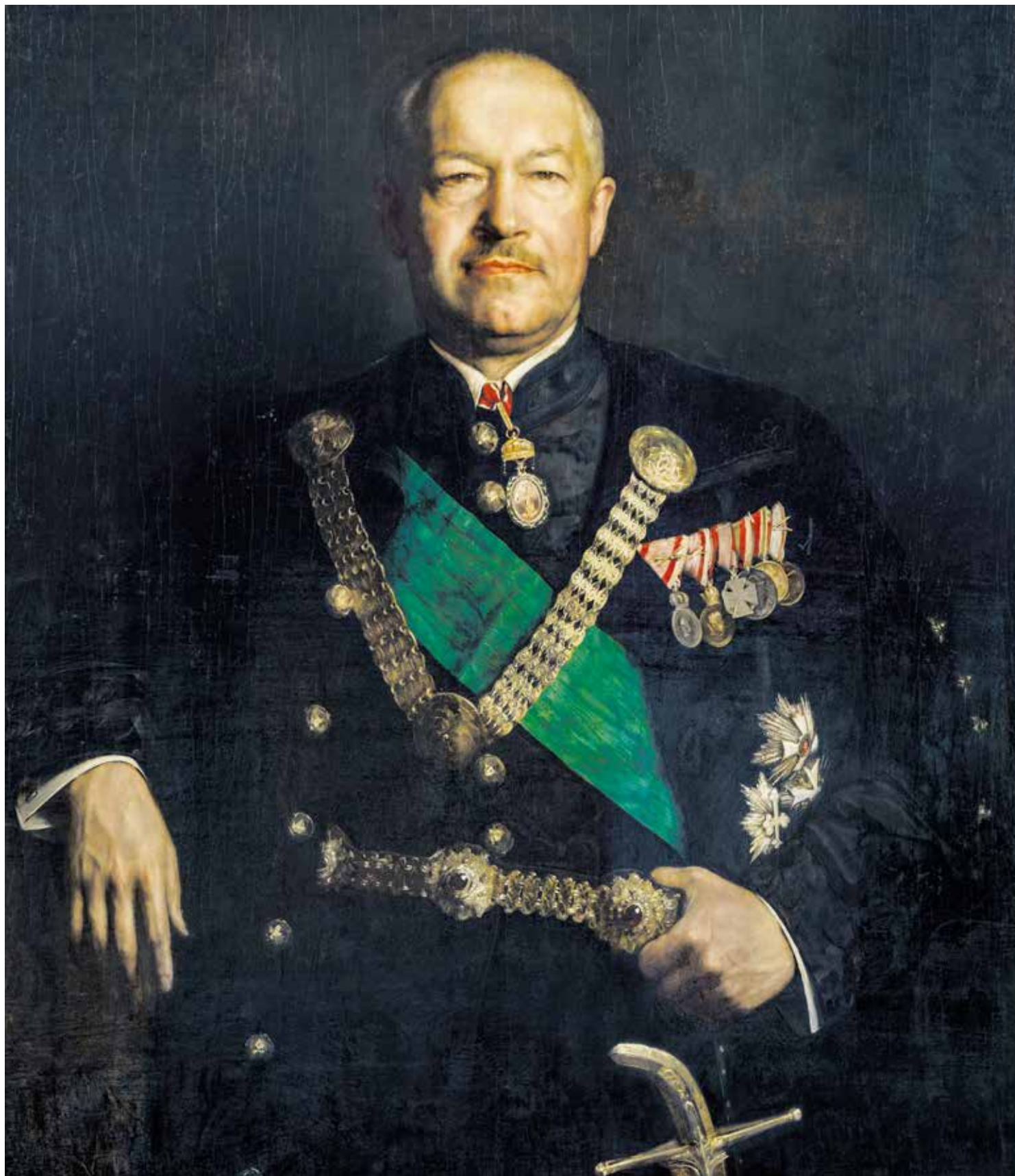
Gyula Kornis's career is unique among the Speakers of the Lower House, due to his scientific background. As a Piarist monk, he began teaching in the order's secondary school in Budapest. From 1914 onwards, he taught philosophy at the University of Pozsony and established its Faculty of Arts, of which he was the first (and last) Dean. He was chosen to become a member of the Hungarian Academy of Sciences in 1916. Influenced by Trianon and the post-World War I revolutions, he became interested in pedagogy and educational policy, which he regarded as a means for managing the critical situation at the time. He began teaching pedagogy at the University of Budapest and became first Dean then Rector.

He played a pivotal role in establishing the Christian Nationalist, conservative programme characteristic of the period between the two World Wars. He had a decisive impact on Kuno von Klebelsberg's cultural policy, especially in the area of educational reforms. Kornis assisted Klebelsberg not only with his programmes, but also through his actions. Kornis served as Secretary of State for the Ministry of Religion and Public Education between 1927 and 1931 and was the head of the National Council of Public Education between 1926 and 1933.

He was active in politics between 1931 and 1939, winning a seat as a government party MP representing Vác. He served as Deputy Speaker from 1935, and Speaker of the National Assembly between May and December of 1938. During this short period, he had a number of protocol-related tasks: he had to congratulate Miklós Horthy on his 70th birthday and commemorate the reannexation of part of the Felvidék (Upper Hungary).

When Béla Imrédy made his proposal of government by decree, Kornis and a group of approximately 60 pro-government MPs - including former Speakers Sándor Sztranyavszky and Tibor Zsitvay - left the government party. As Speaker, he played an important role in defeating the motion of the Prime Minister, who was at that point left without a parliamentary majority.

Due to Horthy, however, this act of defiance did not succeed in ousting the government, and Kornis was forced to resign as Speaker instead. After a few months, an investigation by opposition MPs revealed Imrédy's Jewish origins, which eventually led to the ironic fall of the politician who was himself so deeply involved in drafting Hungary's Anti-Jewish Laws. Kornis attempted to reach an agreement with the new Prime Minister, Pál Teleki, but to no avail. He briefly served as a member of the Upper House between 1942 and 1944, representing the Hungarian Academy of Sciences, but afterwards, he mostly focused on his scientific work. He was President of the Hungarian Academy of Sciences in 1945-46, but after the communist takeover, he was stripped of all his public functions and was forcibly relocated.

Szemerey Zoltán olajfestménye, 1933

Oil painting by Zoltán Szemerey, 1933

Darányi Kálmán

(Budapest, 1886 – Budapest, 1939)

A képviselőház elnöke:

1938. december 5. – 1939. június 12.

1939. június 15. – 1939. november 1.

Speaker of the Lower House:

5 December 1938 – 12 June 1939

15 June 1939 – 1 November 1939

A Horthy-kori parlament korábbi elnökeinek karrierjében a házelnöki tisztség pályafutásuk csúcsát vagy a miniszteri tárcához vezető lépcsőfokot jelentette. Darányi ezzel szemben házelnökké választásakor már túl volt két szakminiszteri és a miniszterelnöki megbízatáson is. A tipikus, vármegyei közigazgatásból induló karrierjében fontos állomás 1927, ugyanis ekkor hívta meg őt Bethlen István miniszterelnökségi államtitkárnak, s e posztot a Károlyi- és a Gömbös-kormányban is megtartotta. A bizalmi állásra közigazgatási tapasztalata, nemzeti-konzervatív politikai nézetei, megbízhatósága, kiemelkedő adminisztrációs képességei és ambícióktól mentes, higgadt természete miatt is alkalmasnak tűnt.

1935-ben Gömbös Gyula második kormányában a földművelődésügyi tárcát kapta meg, majd a kormányfő halála után, 1936. október 10-én Horthy Miklós miniszterelnökké nevezte ki. Bár az utókor gyakran szürke és súlytalan politikusként emlékezik rá, valójában számos fontos intézkedés kötődik másfél évig tartó miniszterelnökségéhez, amit a turbulenssé váló európai nemzetközi viszonyok külpolitikailag is erősen terheltek.

A politikától gyakorlatilag már visszavonult, amikor Imrédy Béla felkérte, legyen Kornis Gyula utódja a képviselőház elnöki posztján. Megválasztását és Imrédyt, majd a Teleki-kormányt támogató elnöklését a Házba ekkor behívott (és nem megválasztott) felvidéki képviselők biztosították. Elnöklete alatt tárgyalta a parlament a miniszterelnöksége idején benyújtott első zsidótörvényt. 1939-ben keresztülvitte a házszabályok újabb szigorítását, ami a parlamenttel szemben a kormány pozícióját – és az autoriter kormányzás lehetőségét – tovább erősítette. Darányi már elnöki köszöntőbeszédében nyilvánvalóvá tette, hogy a szólásszabadsággal szemben a hatékonyságot részesíti előnyben. Az 1939 tavaszán lezajlott, immár titkos választások során jelentős számú szélsőjobboldali képviselő jutott mandátumhoz, akik a parlament addig többé-kevésbé méltóságteljes működését botrányos viselkedésükkel és nivótlan hozzászólásaikkal nehezítették. Ennek kezelése azonban már nagyrészt hivatali utódjára hárult. Darányi 1939 nyarán kórházba került, és november 1-jén agytrombózisban halt meg.

For previous Horthy-era Speakers, the position of Speaker signified the peak in their careers, or a step towards becoming a minister. Darányi, on the other hand, had already served twice as minister and had also been prime minister, all before being elected as Speaker. 1927 was an important milestone in his career, which started fairly unremarkably, in county-level public administration. That was the year when István Bethlen invited Darányi to serve as Secretary of State in the Prime Minister's Office, a position he retained during the Károlyi and the Gömbös governments. His experiences in public administration, Nationalist Conservative views, reliability, outstanding administrative skills and level-headed nature, devoid of ambition, made him a suitable candidate for this position of trust.

In 1935, he became Minister of Agriculture in Gyula Gömbös's second government, followed by Miklós Horthy appointing him Prime Minister on 10 October 1936, after the premier's death. Although he is often remembered by later generations as a grey and unremarkable politician, in truth, the 18 months of his premiership saw numerous important developments, despite being hobbled by the increasingly turbulent foreign policy developments in Europe.

He had all but retired from politics, when Béla Imrédy asked him to succeed Gyula Kornis as Speaker. He accepted the post and was later able to act as Speaker in support of the Imrédy then later the Teleki governments with assistance from Upper Hungary (Felvidék) MPs, who were invited – rather than elected – into the House. As Speaker, he chaired the parliamentary debate on the first anti-Jewish bill, submitted during his premiership. In 1939, he managed to tighten the Rules of Procedure to an even greater extent, which further strengthened the government's position against Parliament, facilitating authoritarian governance. Even in his inaugural speech, Darányi had already made it abundantly clear he believed efficiency to be far more important than freedom of speech. The (by then, secret) elections held in the spring of 1939 granted a large number of seats to far-right representatives, hindering the hitherto more or less dignified work of the House with their scandalous behaviour and lowbrow commentary. However, dealing with this problem was largely left to his successor. In the summer of 1939, Darányi was taken to hospital where he died of a stroke on 1 November.

Blahos Rudolf felvétele, 1939

Photograph by Rudolf Blahos, 1939

Tasnádi Nagy András

(Budapest, 1882 – Budapest, 1956)

A képviselőház elnöke:

1939. november 9. – 1944. november 7.

A nyilas országgyűlés elnöke:

1944. november 8. – 1945. március 29.

Speaker of the Lower House:

9 November 1939 – 7 November 1944

The Speaker of the Arrow Cross Parliament:

8 November 1944 – 29 March 1945

Politikai karrierje előtt sokáig ügyvédként praktizált, kezdetben szabadúszóként, majd az első világháború után a MÁV-nál, ahol igazgatóhelyettesi beosztásig jutott. 1933-ban kapott meghívást az Igazságügyi Minisztériumba, államtitkári rangba. 1935-ben a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumba került, ahol, szintén államtitkárként, a protestáns egyházak ügyei mellett a művészeti kérdések tartoztak feladatkörébe.

1935-ben a Nemzeti Egység Pártja jelöltjeként Hajdúszoboszló mandátumával került be a képviselőházba. 1938 márciusától a kormánypárt elnöke, novembertől a második Imrédy-kormányban igazságügy-miniszter. A kormányfőt miniszterként a második zsidótörvény benyújtásában, pártelnökként pedig – paradox módon a kormánypárt ellenében életre hívott – Magyar Élet Mozgalom megszervezésében támogatta.

Amikor 1939 novemberében a képviselőház elnökévé választották, felfelé bukott. Az időközben kinevezett új miniszterelnök, Teleki Pál átvette ugyan elődje kormányának nagy részét, de adandó alkalommal megszabadult a politikájától távol álló miniszterektől. Tasnádi Nagy András a Ház élén igyekezett távol tartani magát a kormánypárton belüli küzdelmekről, amivel saját helyzetét olyannyira sikerült stabilizálnia, hogy a második világháború végéig hat kormányfőt élt túl. Szélsőjobboldali nézetei és németbarátsága biztosították számára az összhangot a többségében hasonló gondolkodású képviselőkkel. A második világháború idején regnáló, eltérő vonalvezetésű kormányok politikai szándékaik keresztülviteléhez egyre kevésbé támaszkodtak a parlamentre. Vagy azért, mert a háború kitörése miatt életbe lépő rendkívüli felhatalmazás számos kérdésben módot adott a rendeleti úton való kormányzásra, vagy azért – mint pl. Kállay esetében –, mert ez eleve reménytelen lett volna. Kállay egyébként Horthy támogatásával több hónapra teljesen kikapcsolta a közéletből a megzabolázhatatlan képviselőházat az ülések elnapolásával.

Tasnádi Nagy András a német megszállás, majd a nyilas hatalomátvétel után is a képviselőház élén maradt. Mikor a megszálló német erők 17 képviselőt letartóztattak, és többen bujkálni kényszerültek, a házelnök nem emelt szót a honatyák kiszabadításáért. A háború után a Népbíróság háborús bűnösneként halálra ítélte, majd az ítéletet életfogytiglani fegyházbüntetésre enyhítették.

He had been working as a lawyer for a longer period, before entering the political arena, first as a freelancer then – after World War I – as an employee of MÁV (Hungarian Railways), where he was eventually promoted to the rank of Deputy Director. In 1933, he became Secretary of State for the Ministry of Justice. In 1935, he began working in the Ministry of Religion and Public Education, also as Secretary of State, in charge of issues relating to Protestant churches and the arts.

In 1935, he obtained a seat in the Lower House as a member of the Party of National Unity, representing Hajdúszoboszló. From March 1938, he served as chairman of the government party then as Minister of Justice in the second Imrédy government from November. He supported the Prime Minister in his capacity as a minister by submitting the second anti-Jewish bill. As party chairman, he organised the “Magyar Élet Mozgalom” (Movement for Hungarian Life), an organisation that was paradoxically in opposition to the government party.

His appointment to the post of Speaker of the Lower House in November 1939 essentially amounted to “failing upwards.” The new Prime Minister, Pál Teleki retained most of the members of his predecessor’s cabinet at first but proceeded to rid himself of any minister who did not share his political agenda as soon as possible. András Tasnádi Nagy attempted to keep his distance from the government party’s internal struggles, which allowed him to stabilise his own position to the extent that he ended up outlasting six prime ministers by the end of World War II. His far-right views and pro-German stance guaranteed him an accord with the other MPs, most of whom shared the same mentality. Although the governments in power during World War II pursued different policies, they similarly began to rely on Parliament less and less when implementing their political objectives. This was partly because the emergency decrees necessitated by the war opened the door for governing by decree in many cases, and partly because in some cases – Kállay being a notable one – relying on Parliament would have been completely futile in any case. With Horthy’s assistance, Kállay managed to entirely exclude the disorderly Lower House from public life by adjourning the sittings.

András Tasnádi Nagy remained in his position as Speaker of the Lower House, even after the German occupation and the Arrow Cross Party’s subsequent rise to power. Even when the occupying German forces arrested 17 MPs, and several others were forced to go into hiding, the Speaker did not raise his voice in support of his peers. After the war, he was sentenced to death by the People’s Tribunal. His sentence was later commuted to life imprisonment in a high-security prison.